




# İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



## Din Eğitimi 4

Dr. Öğr. Ü. M. İsmail BAĞDATLI  
mismailbagdatli@yahoo.com



“İnsanların akıllarına ve seviyelerine göre  
hitap ediniz.”

(Ebu Davud, edeb, 20.)





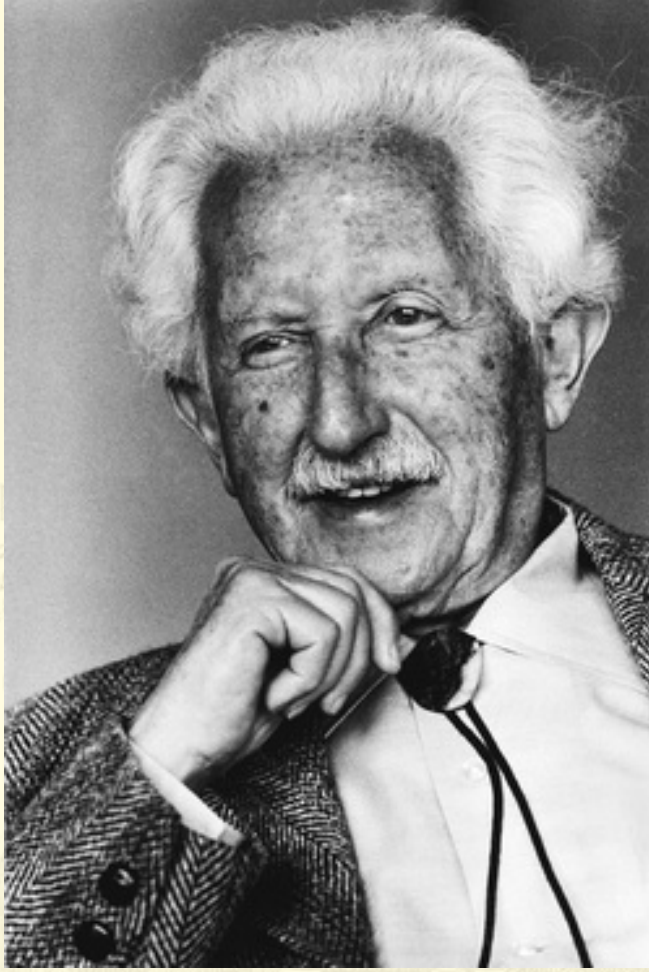
Peki hangi yaş döneminde nelere dikkat  
edilmesi gereklidir?

Erik Erikson psikososyal gelişim  
dönemlerini şu şekilde tespit etmiştir.



# Erik Erikson psikososyal gelişim kuramı

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ




İnsan gelişimini  
dönemler halinde  
inceleyen kuramlardan  
biri de, psikososyal  
gelişimi konu edinen  
ve Erik H. Erikson  
(15 Haziran 1902 - 12 Mayıs 1994)  
tarafından geliştirilen  
kuramdır.

Ericson psikososyal gelişim

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Erikson önceleri klasik Psikoanalitik kuramı benimsemiş, fakat daha sonra psikanalizin eksik yanlarını görerek kendi kuramını geliştirmiştir; kuramını geliştirirken psikanalizden de yararlanmıştır.

Ericson psikososyal gelişim

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Psikoanalitik yaklaşımdan farklı olarak, çocukluk dönemlerinin yanı sıra ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerine de yer vermiştir.

Bunun yanı sıra, insan gelişiminde kültürel, sosyal ve çevresel etkenlerin önemini vurgulamıştır.

Erikson'a göre uygun çevresel şartlar ortaya çıktığında daha önceki yaşantılara bağlı olmaksızın sağlıklı dönemler geçirilebilir.

Ericson psikososyal gelişim

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



## Erikson'un kuramının dayandığı temel dűşünceler şunlardır:

- Genel olarak insanların temel ihtiyaçları aynıdır.
- Benlik ya da egonun gelişimi temel ihtiyaçların karşılanmasıyla oluşmaktadır.
  - Gelişim dönemler halinde meydana gelir.
- Her dönem, gelişim için fırsatlar sağlayan bir krizle veya psikososyal problemle nitelenir.
  - Farklı dönemler bireyin güdülenmesinde farklılıklar oluşturur.

Ericson psikososyal gelişim



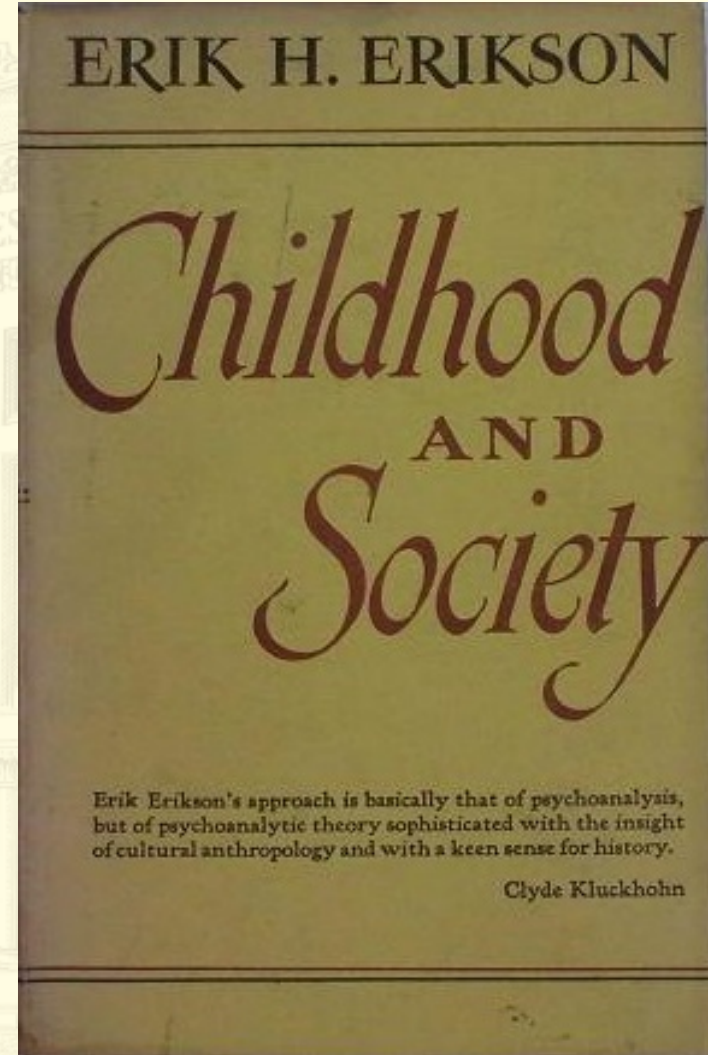
Erikson'un psikososyal gelişim kuramı çok yaygın kabul görmesine karşın, bazı eleştiriler de almıştır; öne sürdüğü görüşler genellikle kontrollü araştırmalara dayanmayan kişisel ve öznel yorumlardır.

Bu kuram ile ilgili olarak yapılan bir diğer eleştiri de çocukların bir dönemden diğerine nasıl geçtiklerinin yeterince açıklanmadığı konusundadır.

Ericson psikososyal gelişim

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Erikson bu kuramını  
“Childhood and  
Society” (1950) isimli  
eserinde ortaya  
koymaktadır.





Bebeklik - Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0 – 1.5 Yaş)

İlk Çocukluk - Özerkliğe Karşı Şüphe Ve Utanç (1,5 - 3 Yaş )

Okul Öncesi Dönem - Girişkenliğe Karşı Suçluluk (3-6 Yaş)

İlköğretim Dönemi – Başarılı Olmaya Karşı Aşağılık Duygusu (6-12 Yaş)

Ergenlik Dönemi - Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karışıklığı (12-18 Yaş)

Genç Yetişkinlik - Yakınlığa Karşı Yalnızlık (20-40 Yaş)

Yetişkinlik - Üretkenliğe Karşı Durgunluk (40 -65 Yaş)

Yaşlılık - Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk (65 Yaş Ve Üzeri)

Ericson psikososyal gelişim


İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Çocuk her gelişim döneminin kendi özelliklerini yaşar.


İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Her gelişim döneminin ilgi ve arzuları  
anne baba ve öğretmen tarafından  
karşılmalıdır.


İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Dolayısıyla her anne baba ve öğretmen gelişim dönemlerini ve özelliklerini bilirse çocuğunu/öğrencisini daha iyi yetiştirme imkanına sahip olacaktır.

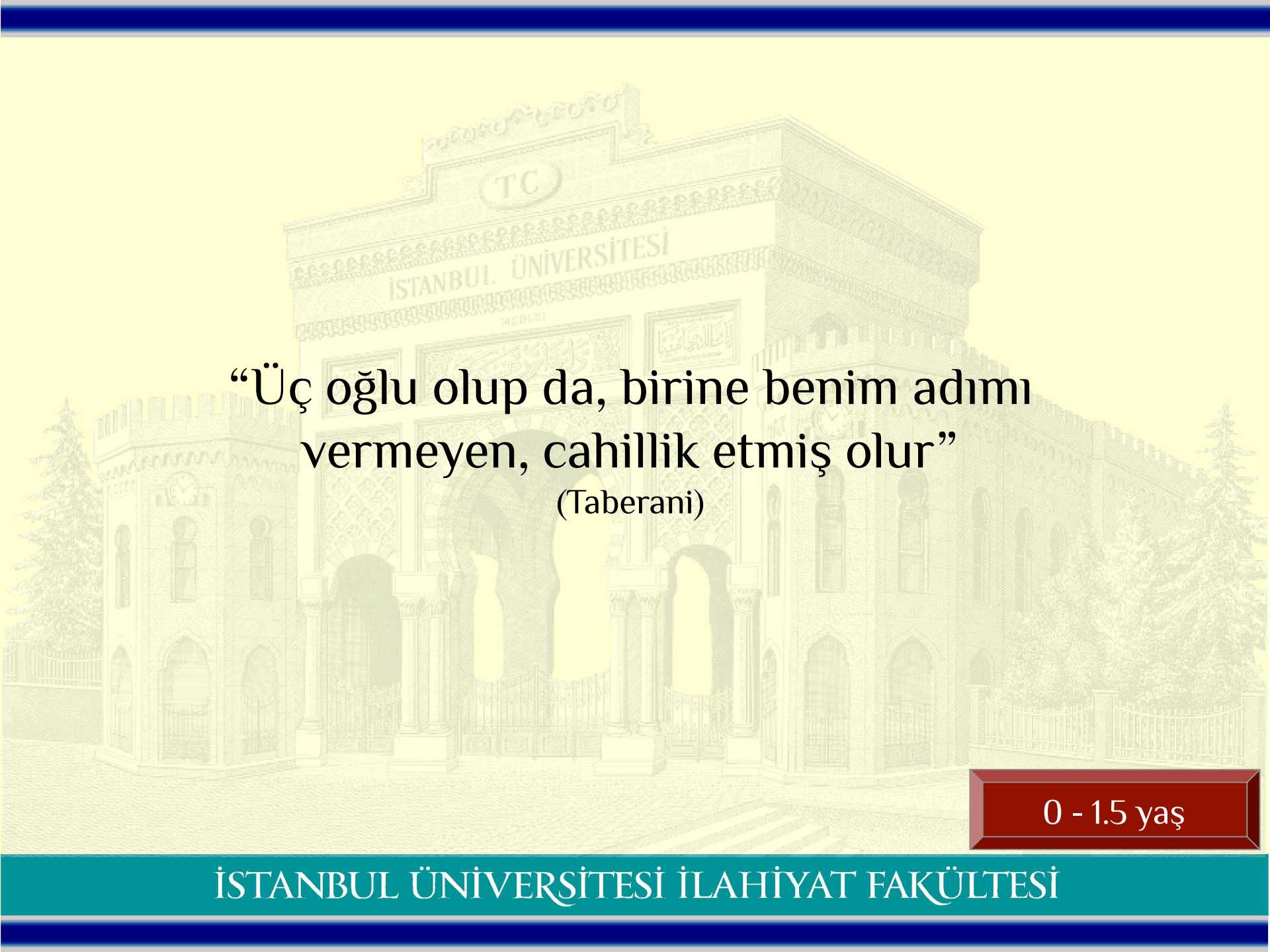
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





**BEBEKLİK**  
**GÜVEN - GÜVENSİZLİK**  
**(0 – 1.5 YAŞ)**

Çocuğa iyi bir isim verilmesi önemlidir.



“Üç oğlu olup da, birine benim adımlı vermeyen, cahillik etmiş olur”  
(Taberani)

0 - 1.5 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



İleride, çocuğun annesi ya da babası ile  
kötülenmemesi için, evladına anne-  
baba olacak kişiyi, iyi yerden  
seçmelidir.

Salih-saliha olmasına dikkat etmelidir.

0 - 1.5 yaş

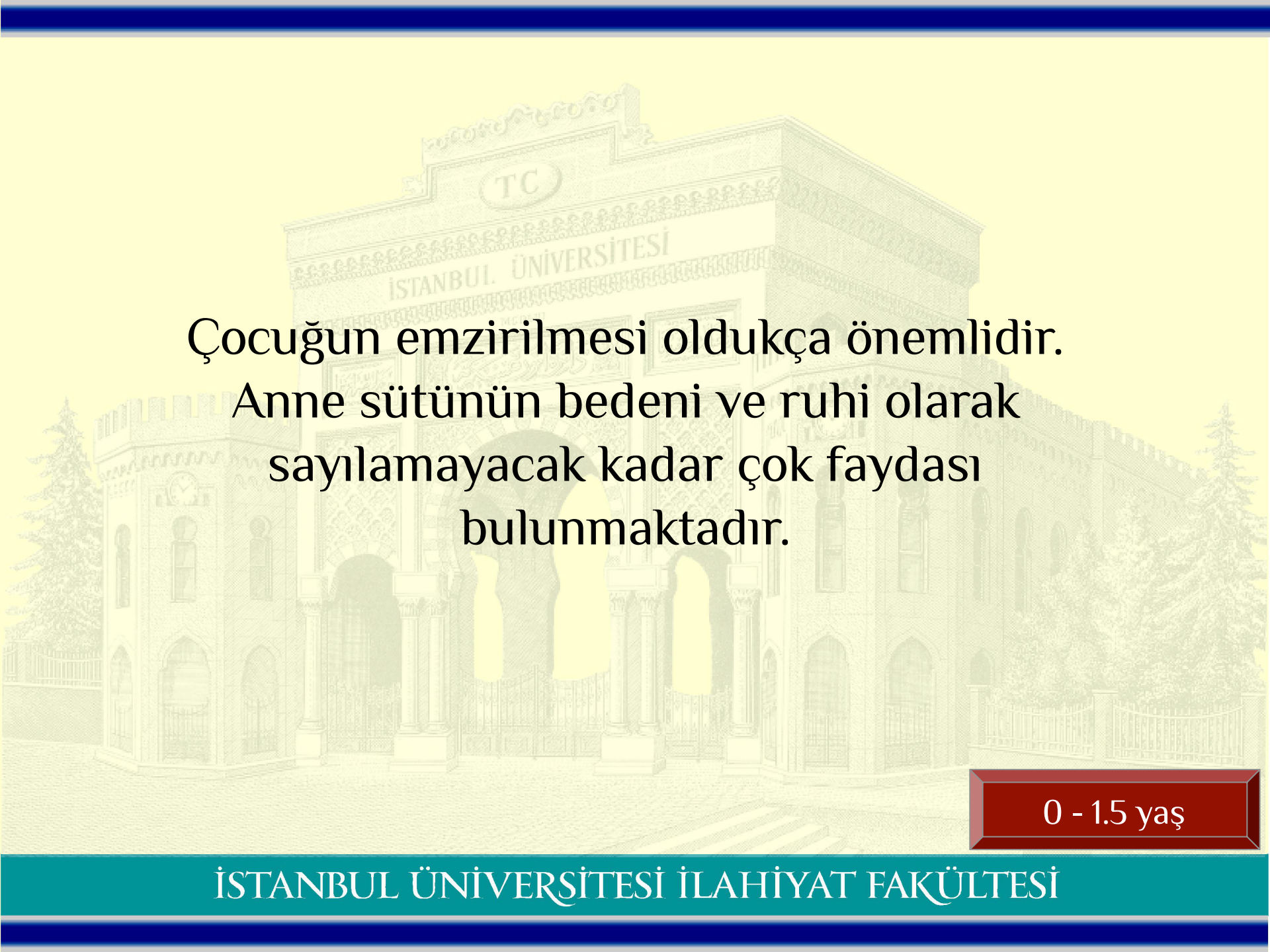
Bebek bu dönemde etrafındaki nesnelere tanımak için ağızını kullanır.

Bunu hem emme biçiminde, hem de diğer duyu organlarıyla yapmaya çalışır.

Örneğin gözleriyle etrafında gördüklerini ağızına almaya çalışır.

0 - 1.5 yaş

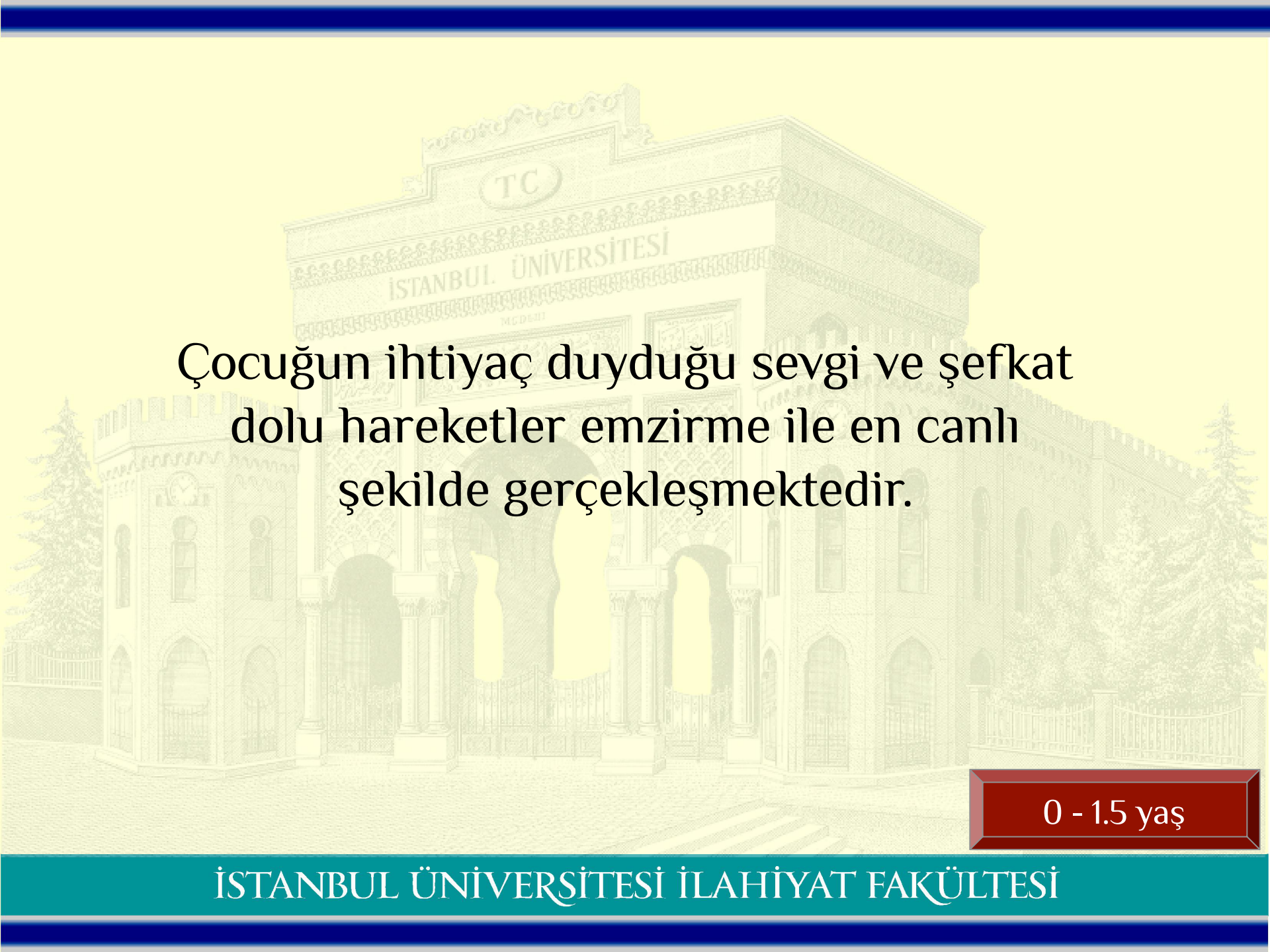




Çocuğun emzirilmesi oldukça önemlidir.  
Anne sütünün bedeni ve ruhi olarak  
sayılamayacak kadar çok faydası  
bulunmaktadır.

0 - 1.5 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

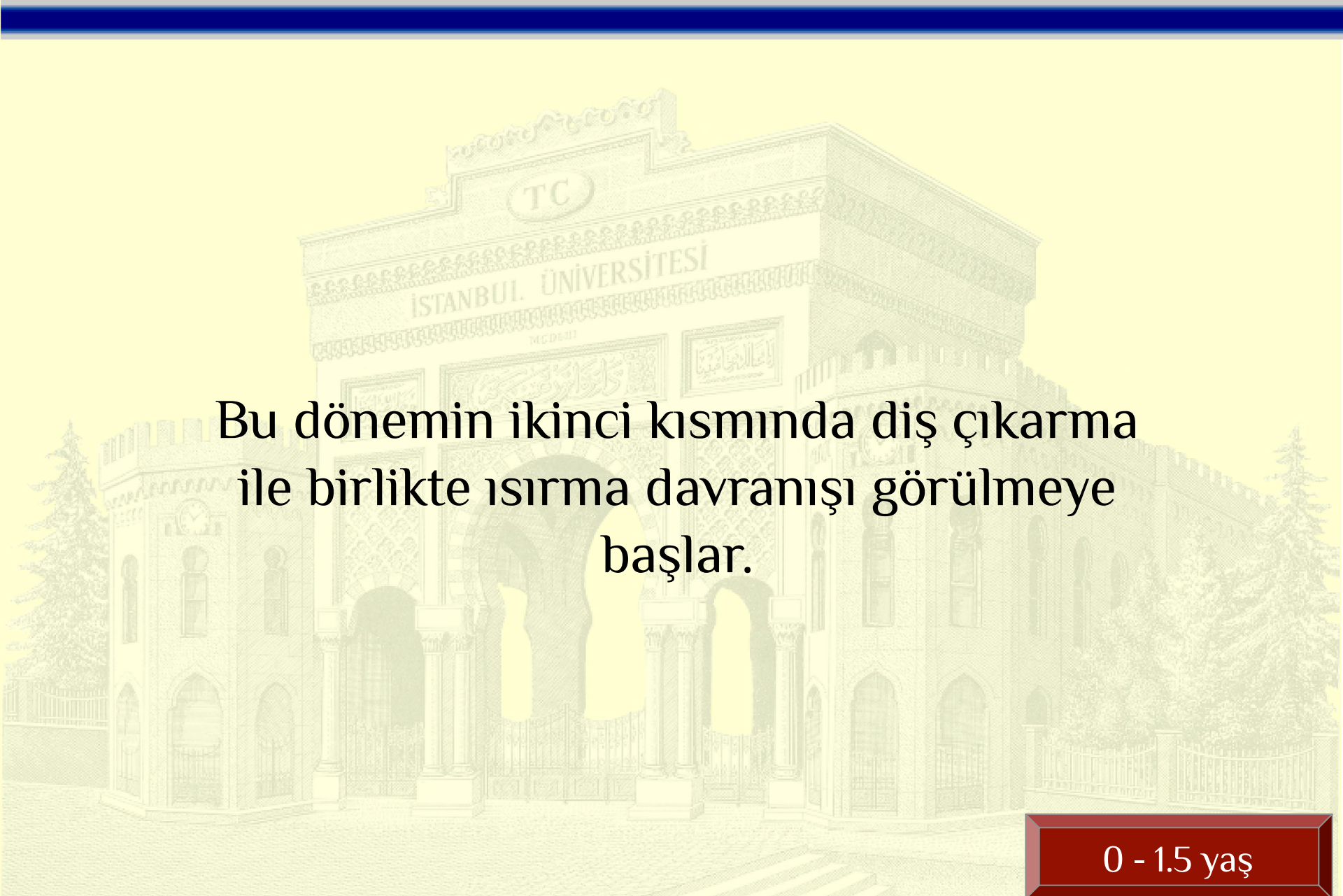


Çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi ve şefkat  
dolu hareketler emzirme ile en canlı  
şekilde gerçekleşmektedir.

0 - 1.5 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ






Bu dönemin ikinci kısmında diş çıkarma ile birlikte ısırma davranışı görülmeye başlar.

0 - 1.5 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Ninni söyleyerek uyutmak çocuk- anne iletişiminde önemli rol oynar. İçinde dini motifler bulunan ninnilerle, Allah, Allah; Hu, Hu gibi ritimli ve güzel sözlerle çocuk uyutulmalıdır.

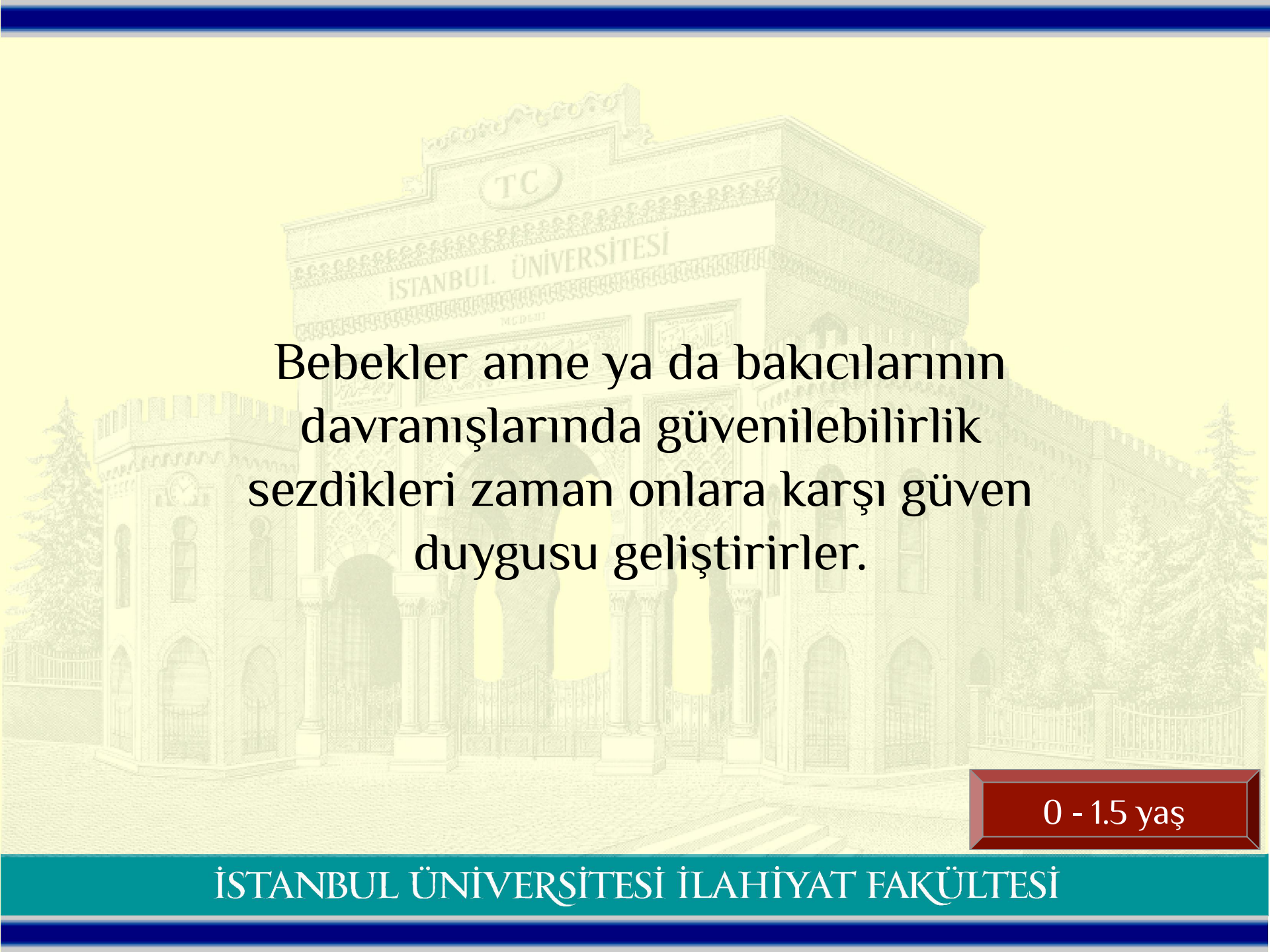
0 - 1.5 yaş



İlk yaş içinde çocuk için sevgi kaynağı olan anne figürü bir veya en fazla iki kişi olmalıdır.

Çocuk bir kişi ile teke tek bağ kurmak ister bunun yaygınlaştırılması duygusal bağın şiddetini azaltacaktır.

0 - 1.5 yaş



Bebekler anne ya da bakıcılarının davranışlarında güvenilebilirlik sezdikleri zaman onlara karşı güven duygusu geliştirirler.

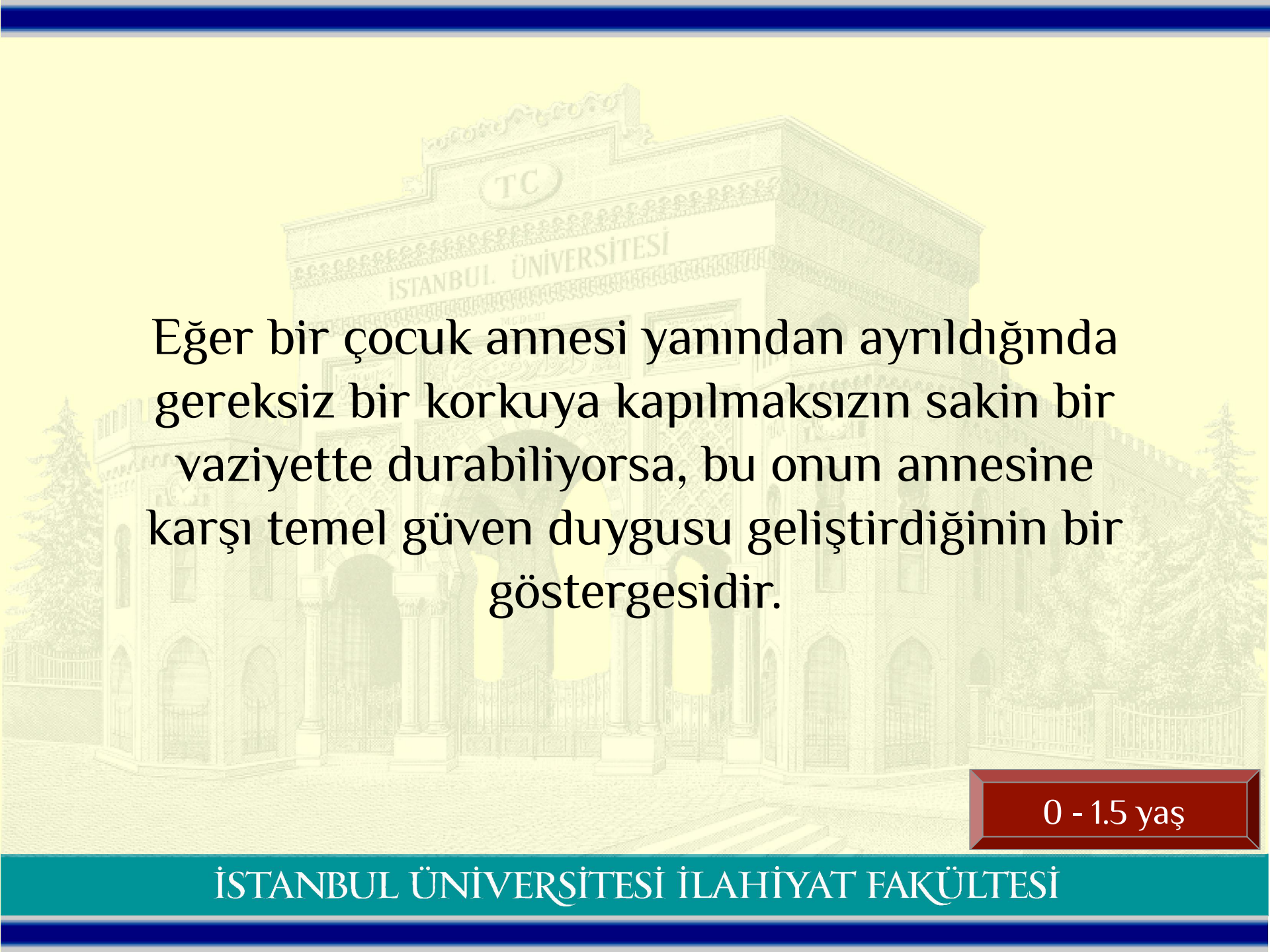
0 - 1.5 yaş



Örneğin, bebek ağladığı, acıktığı ve altını ıslattığında hemen rahatsızlığı gideriliyorsa çevresine karşı güven geliştirir.

Annesini ve yahut kendisine bakan kişiyi yanında bulmazsa ona karşı bir güvensizlik duygusu geliştirir.

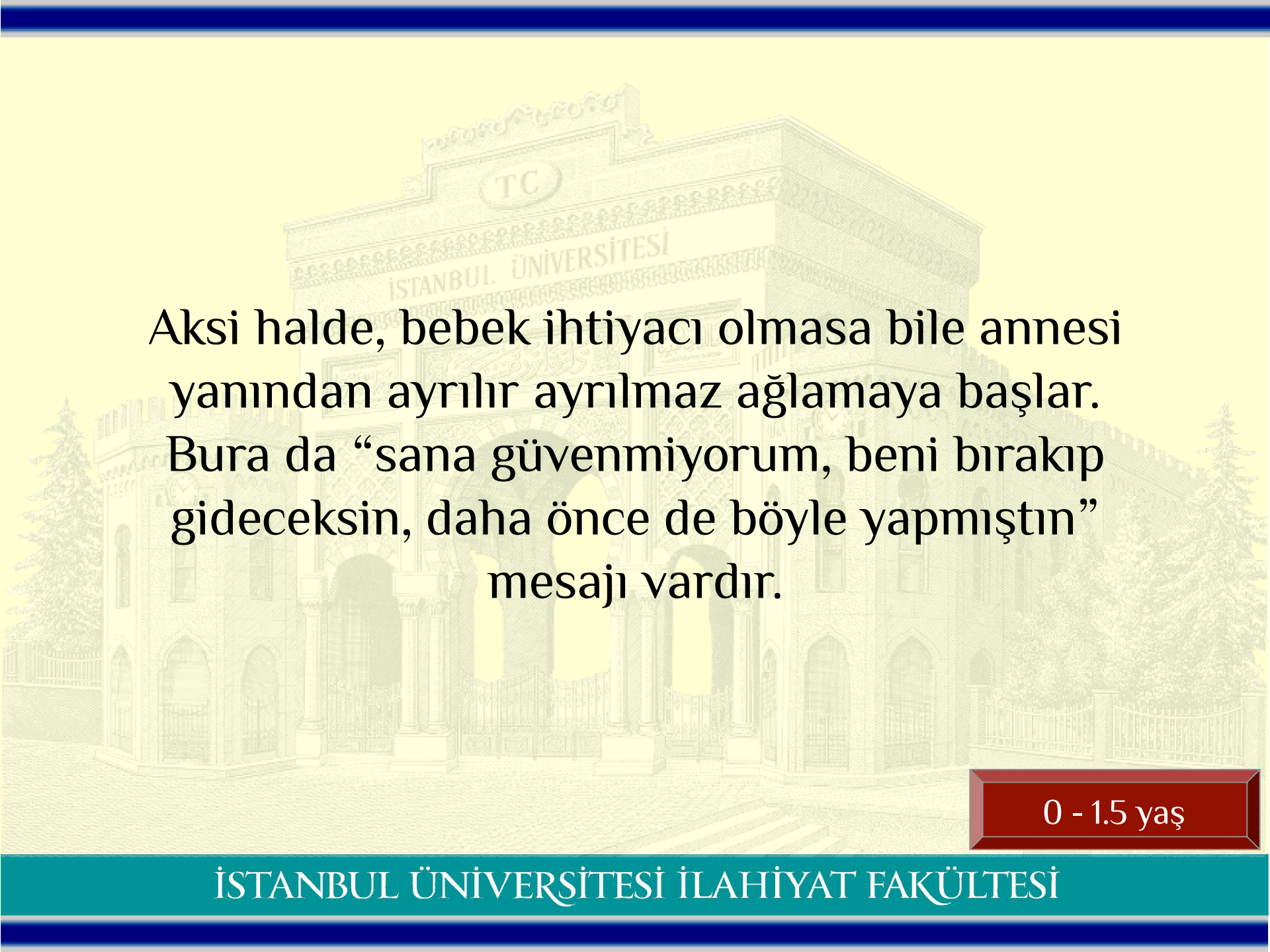
0 - 1.5 yaş



Eğer bir çocuk annesi yanından ayrıldığında gereksiz bir korkuya kapılmaksızın sakin bir vaziyette durabiliyorsa, bu onun annesine karşı temel güven duygusu geliştirdiğinin bir göstergesidir.

0 - 1.5 yaş





Aksi halde, bebek ihtiyacı olmasa bile annesi yanından ayrılır ayrılmaz ağlamaya başlar. Bura da “sana güvenmiyorum, beni bırakıp gideceksin, daha önce de böyle yapmıştın” mesajı vardır.

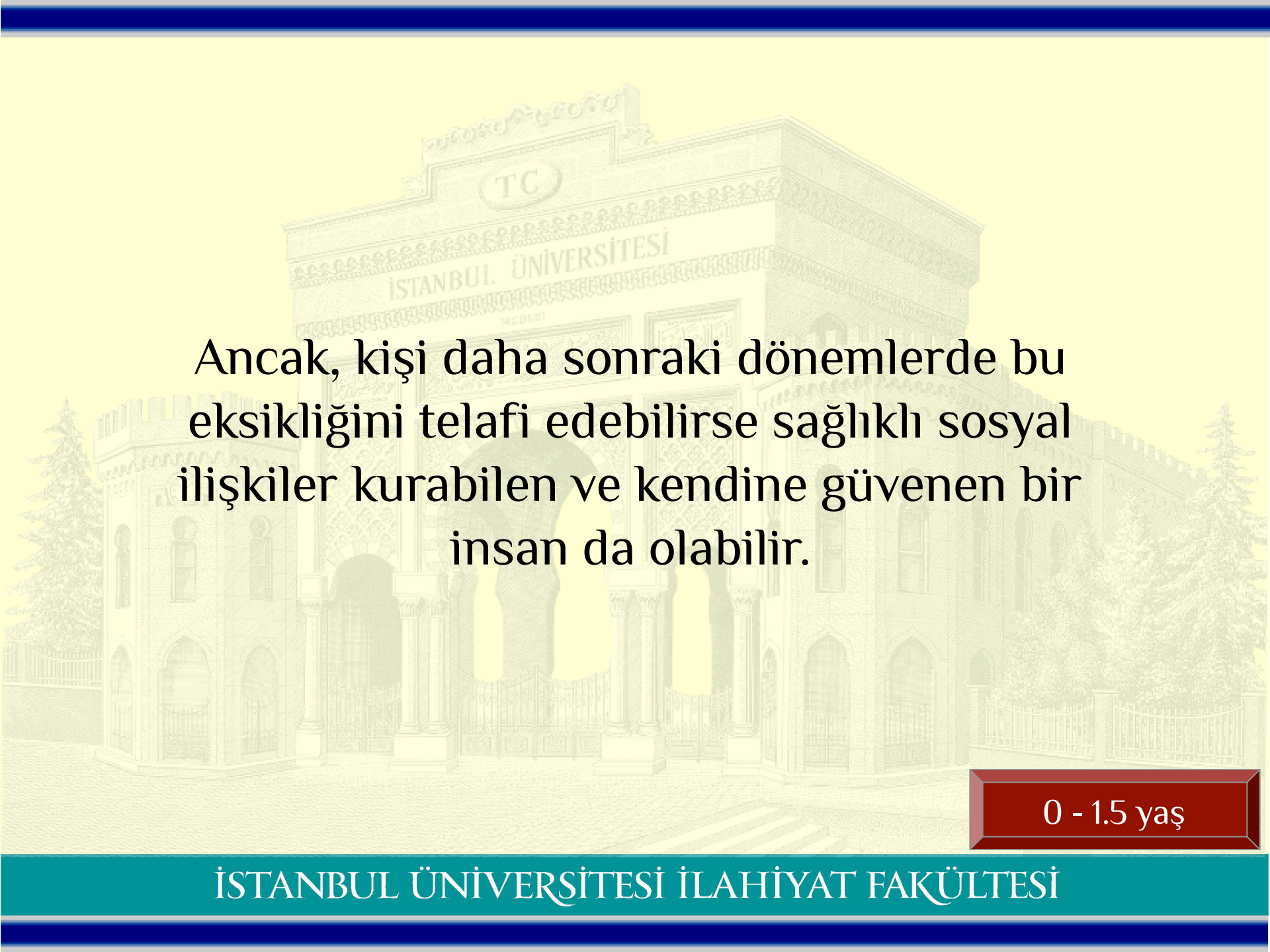
0 - 1.5 yaş

Temel güven duygusundan yoksun yetişmiş olan çocuklar, ileriki hayatlarında sosyal ilişki kurmaktan çekinen kendine güvensiz kişiler olabilirler.

Güvensizlik duygusunu çevreleri için genelleyebilirler.

0 - 1.5 yaş






Ancak, kişi daha sonraki dönemlerde bu eksikliğini telafi edebilirse sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilen ve kendine güvenen bir insan da olabilir.

0 - 1.5 yaş

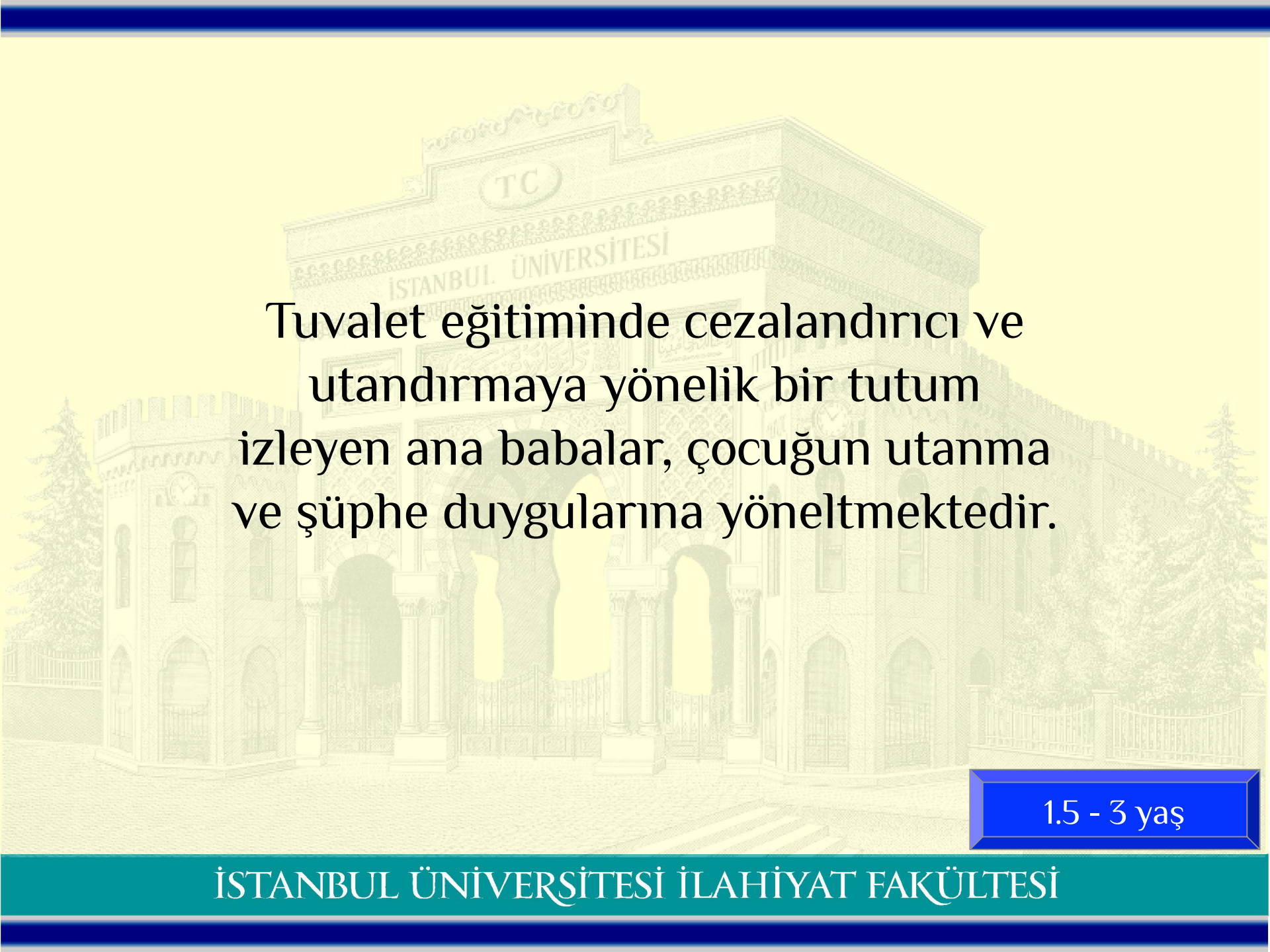
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



İLK ÇOCUKLUK  
ÖZERKLİK - ŞÜPHE VE UTANÇ  
(1.5 - 3 YAŞ )

Bu dönem tuvalet eğitiminin ağır bastığı dönemdir.

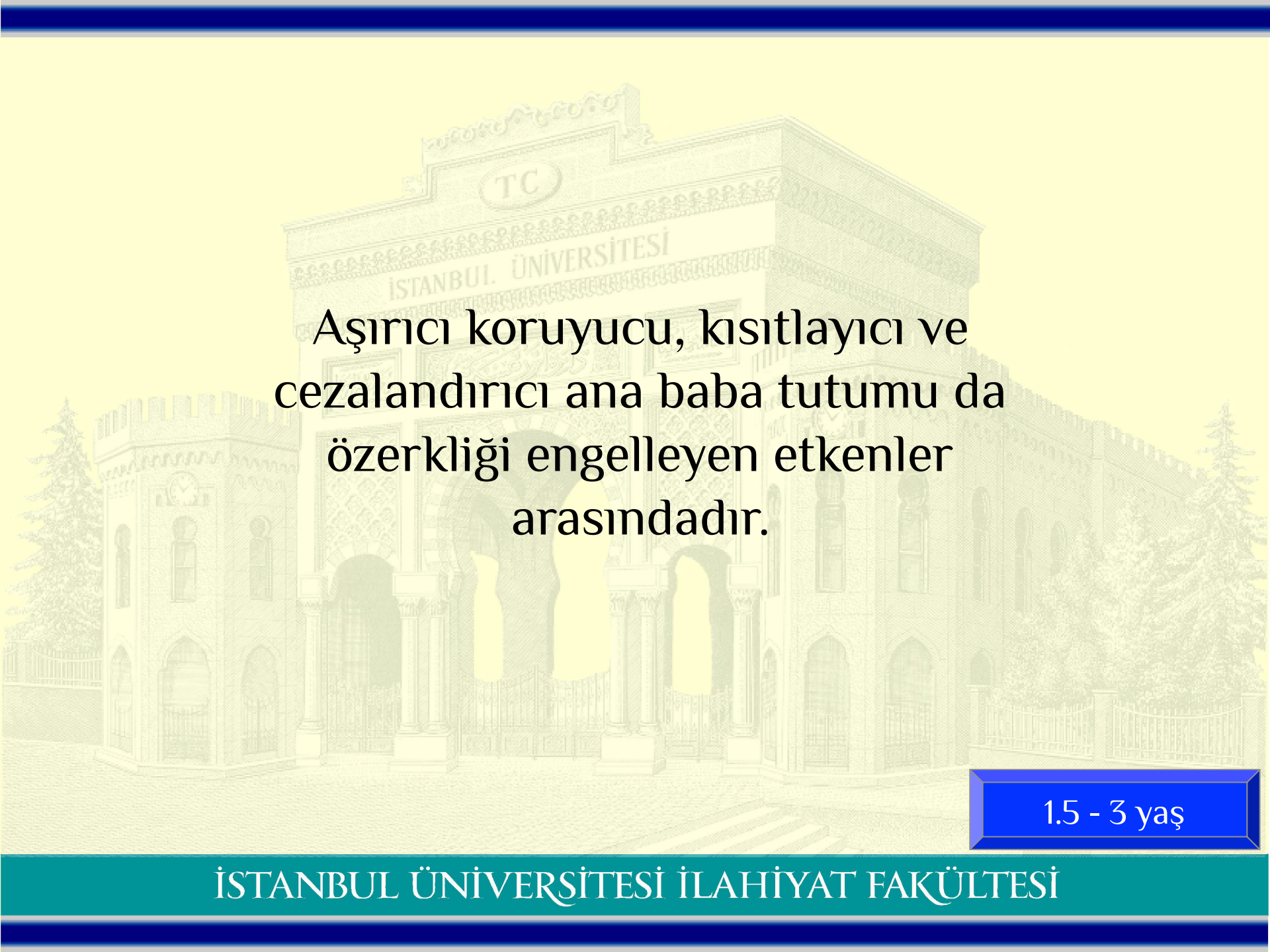




Tuvalet eğitiminde cezalandırıcı ve utandırmaya yönelik bir tutum izleyen ana babalar, çocuğun utanma ve şüphe duygularına yöneltilmektedir.

1.5 - 3 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Aşırı koruyucu, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı ana baba tutumu da özerkliği engelleyen etkenler arasındadır.

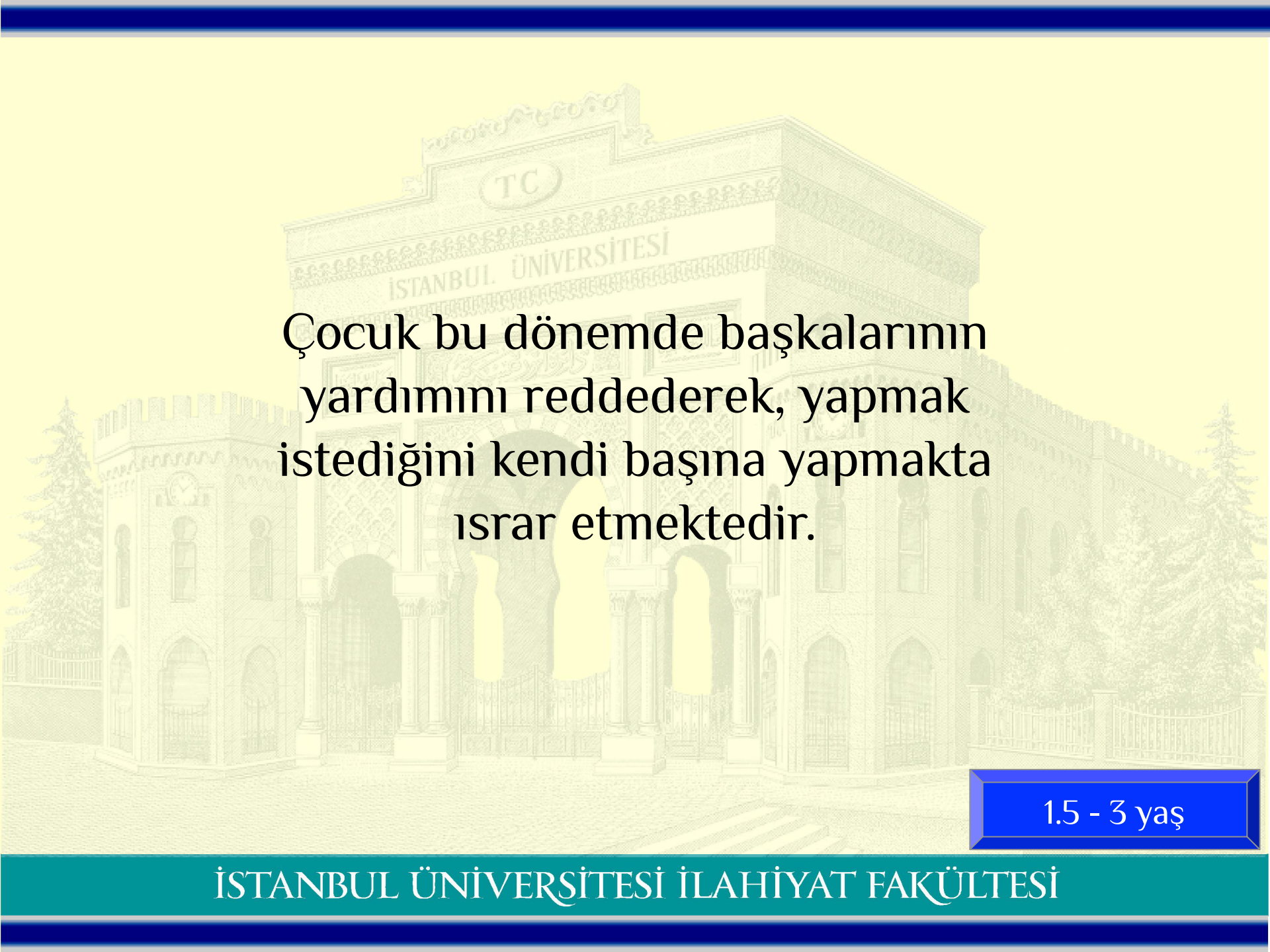
1.5 - 3 yaş



Aynı zamanda bu dönem inatçılık dönemidir.

Bu dönemde çocuklar inatla bir şeyi ellerine alır, inatla onu savunur ve korur veya istemedikleri şeyleri de inatla fırlatır, atarlar.

1.5 - 3 yaş



Çocuk bu dönemde başkalarının yardımını reddederek, yapmak istediğini kendi başına yapmaktadır.

1.5 - 3 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Yapmak istediklerini yapmasına izin verilen, bu tür eylemleri kısıtlanmayan ve bu tür eylemlerinden dolayı cezalandırılmayan çocuklar kendilerinin yeterli olduklarını öğrenerek özerk bir biçimde davranma yeteneği geliştirirler.

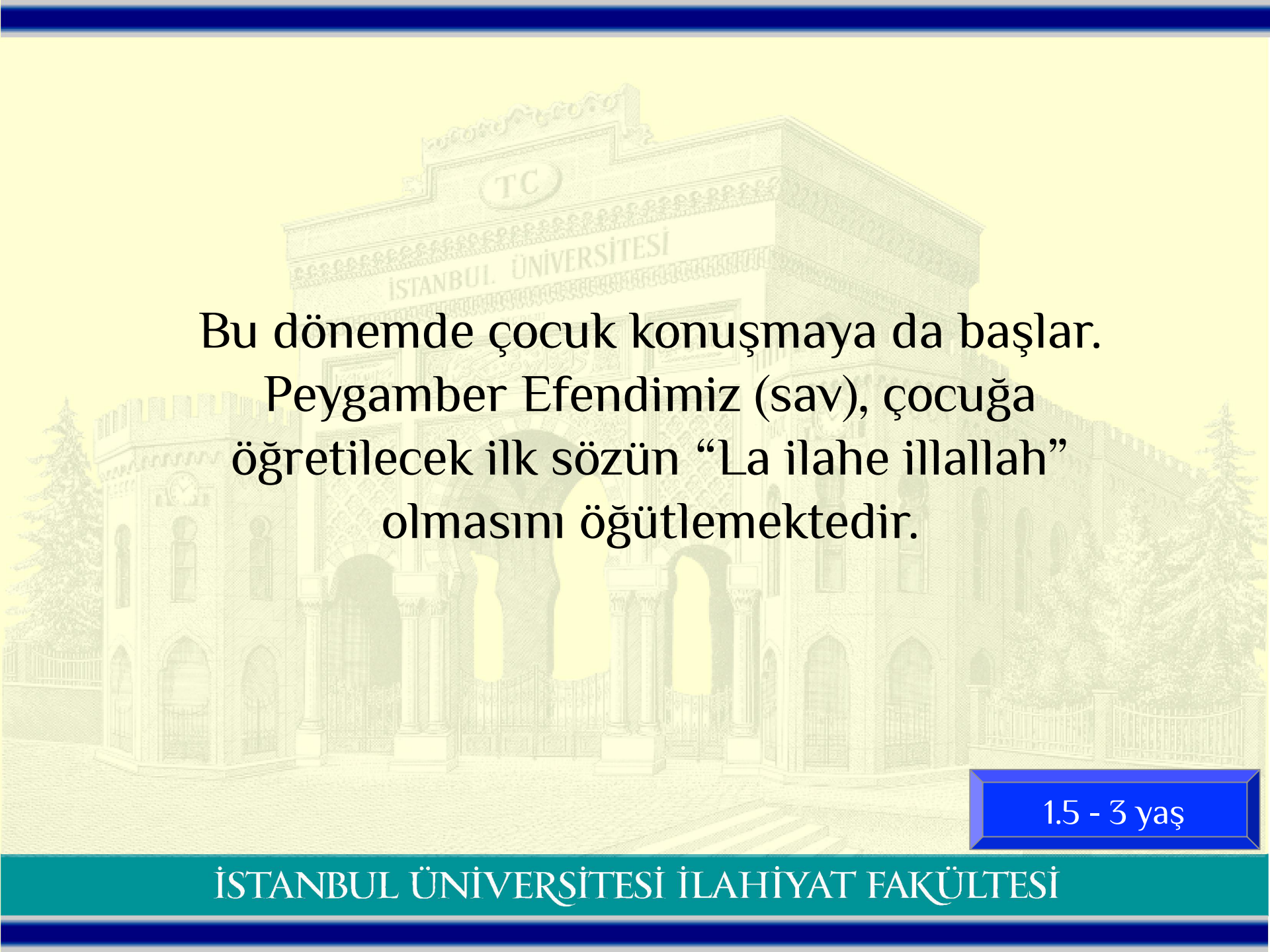
1.5 - 3 yaş

Tam tersi bir davranış biçimine maruz kalan çocuklar ise, yapmayı tasarladıkları bir eylemin ana-babası tarafından beğenilmeyeceği endişesini yaşarlar.

Bu durum çocuğun kendi davranışlarından şüphe ve utanç duymasına sebep olur.

1.5 - 3 yaş





Bu dönemde çocuk konuşmaya da başlar.  
Peygamber Efendimiz (sav), çocuğa  
öğretilecek ilk sözün “La ilahe illallah”  
olmasını öğütlemektedir.

1.5 - 3 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Peygamberimiz, Abdülmuttalip oğullarından bir çocuğa konuşmaya başladığında şu âyeti yedi defa okutarak talim ettirmiştir:

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبْرَهُ تَكْبِيرًا

Her türlü hamd O Allah'a mahsustur ki, asla evlad edinmemiştir.


“Hakimiyetinde hiçbir ortağı yoktur. Acze düşüp de bir desteğe muhtaç olmamıştır.” de ve tekbir getirerek O'nun büyüklüğünü ilan et!

(İsrâ Sûresi, 17/111)

(İbn Ebi Şeybe, Musannef, 1/348.)

1.5 - 3 yaş





İçinde Allah kelimesinin geçtiği  
“maşallah”, “inşallah”, “Allah'a  
ismarladık”, “Allah'a emanet ol” gibi  
ifadeleri çocuğun yanında sık sık  
kullanmak olumlu etkilenmelere sebep  
olacaktır.

1.5 - 3 yaş

# OKUL ÖNCESİ DÖNEM GİRİŞKENLİK - SUÇLULUK (3-6 yaş)

Bu dönemde çocuk kendisinin ve aile üyelerinin rollerini daha açık bir şekilde kavramaya başlar. Çevresindeki bireylerle yakın ilişkiler kurar ihtiyaçlarını karşılarken daha aktif ve saldırgandır.



Üç ile altı yaşlarındaki çocuklar motor becerileri geliştiği için sosyal ilişkilere daha fazla katılırlar.


Bunun yanı sıra merak ve araştırma duygularını tatmin etmek için çeşitli faaliyetlerde bulunurlar.

3 - 6 yaş

Bu faaliyetlerde başarısız olurlarsa suçluluk duygusu geliştirebilirler. Çocuğun yaptığı işlerin yetişkinler tarafından engellenmesi, ana babanın yanlış eğitim yöntemleri kullanması da suçluluk duygusuna yönelten etkenler arasındadır.

3 - 6 yaş

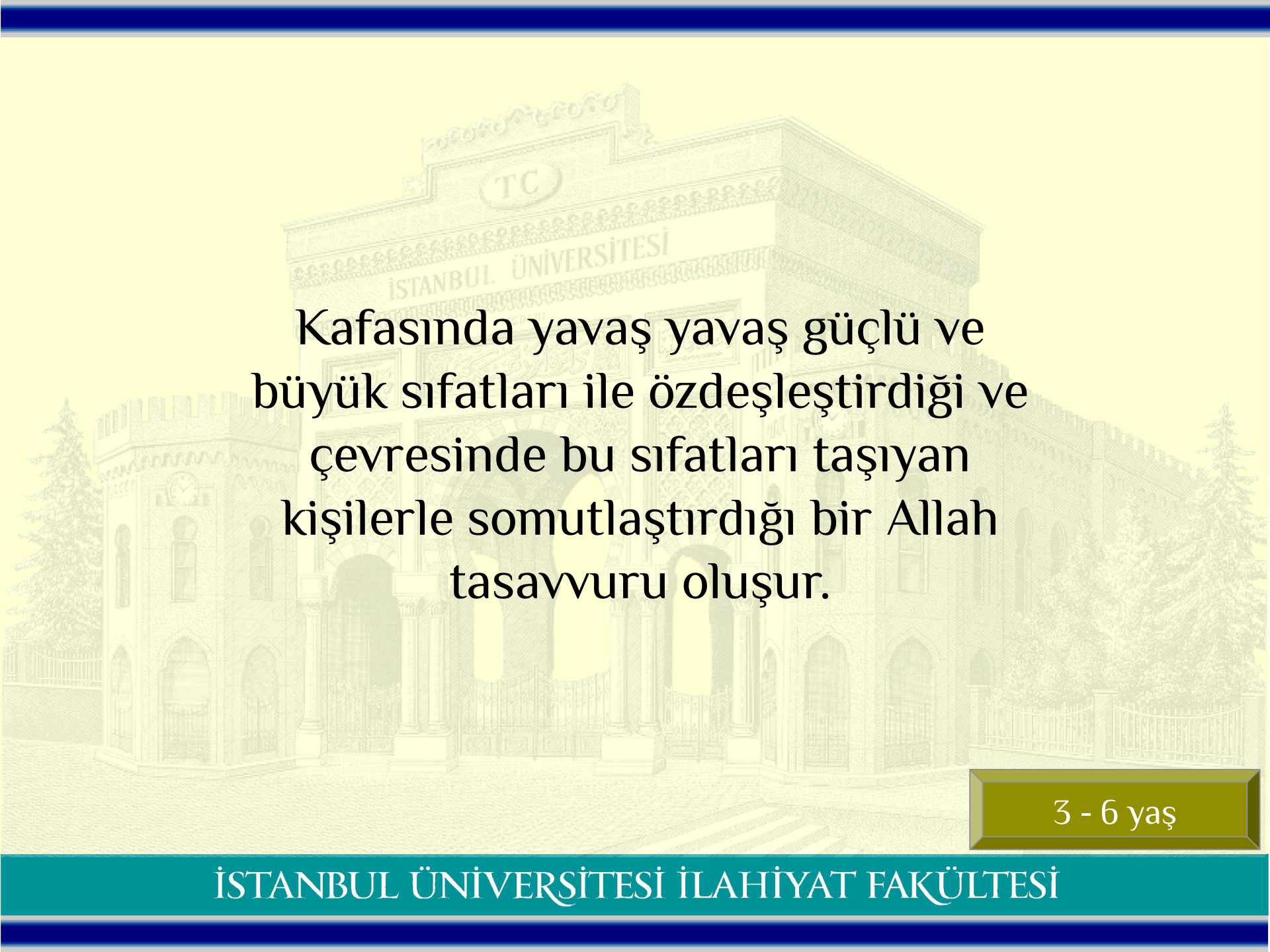




Üç yaşından sonra çocuk dini inançlar,  
dini davranışlar ve korku gibi kavramlarla  
ilgilenmeye başlar.

3 - 6 yaş


İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Kafasında yavaş yavaş güçlü ve büyük sıfatları ile özdeşleştirdiği ve çevresinde bu sıfatları taşıyan kişilerle somutlaştırdığı bir Allah tasavvuru oluşur.

3 - 6 yaş

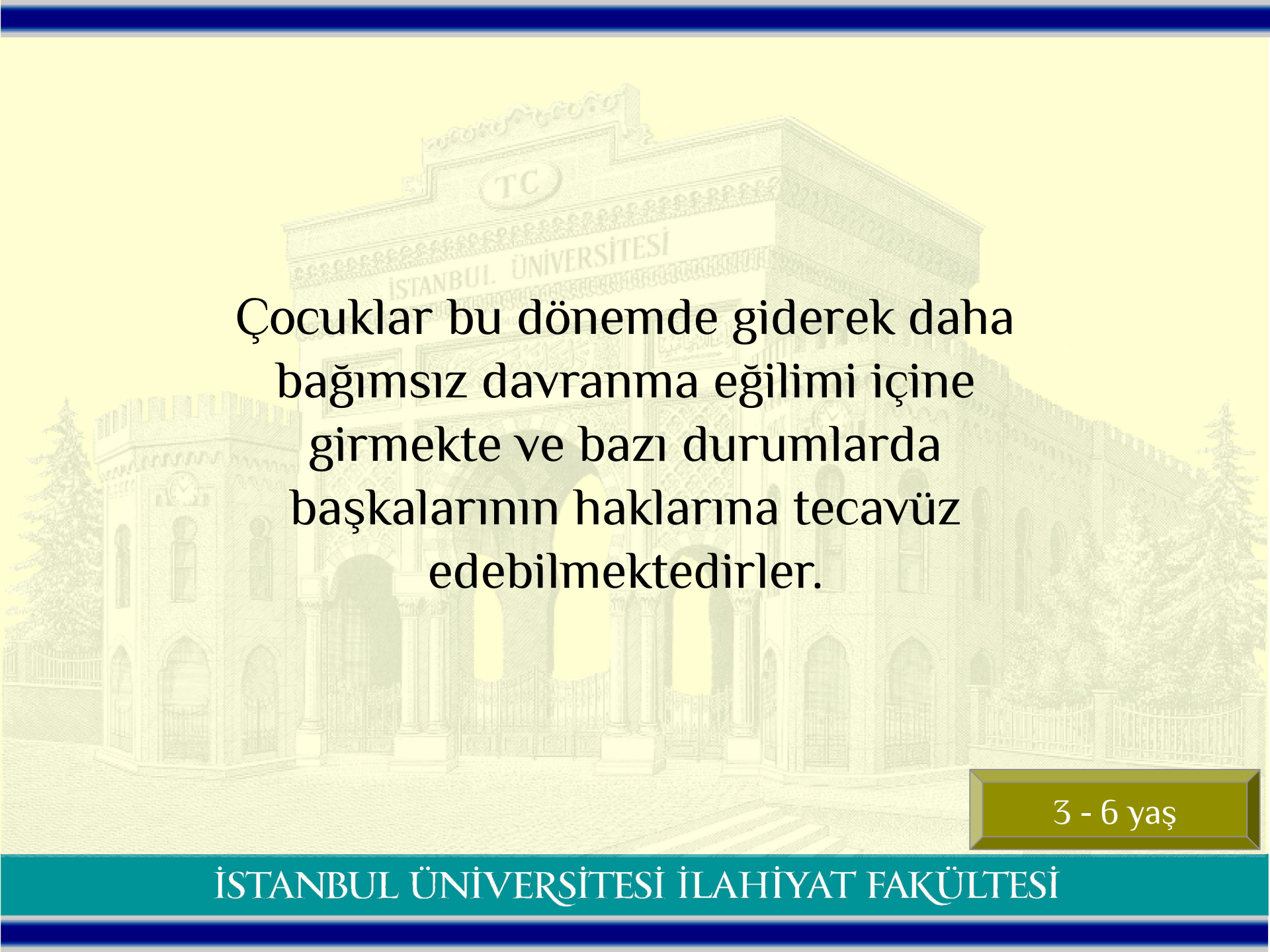




Antropomorfik Allah anlayışını  
değiştirebilmesi, insanlardan farklı  
olduğunu kavrayabilmesi ancak 7  
yaşından sonra  
gerçekleşebilmektedir.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

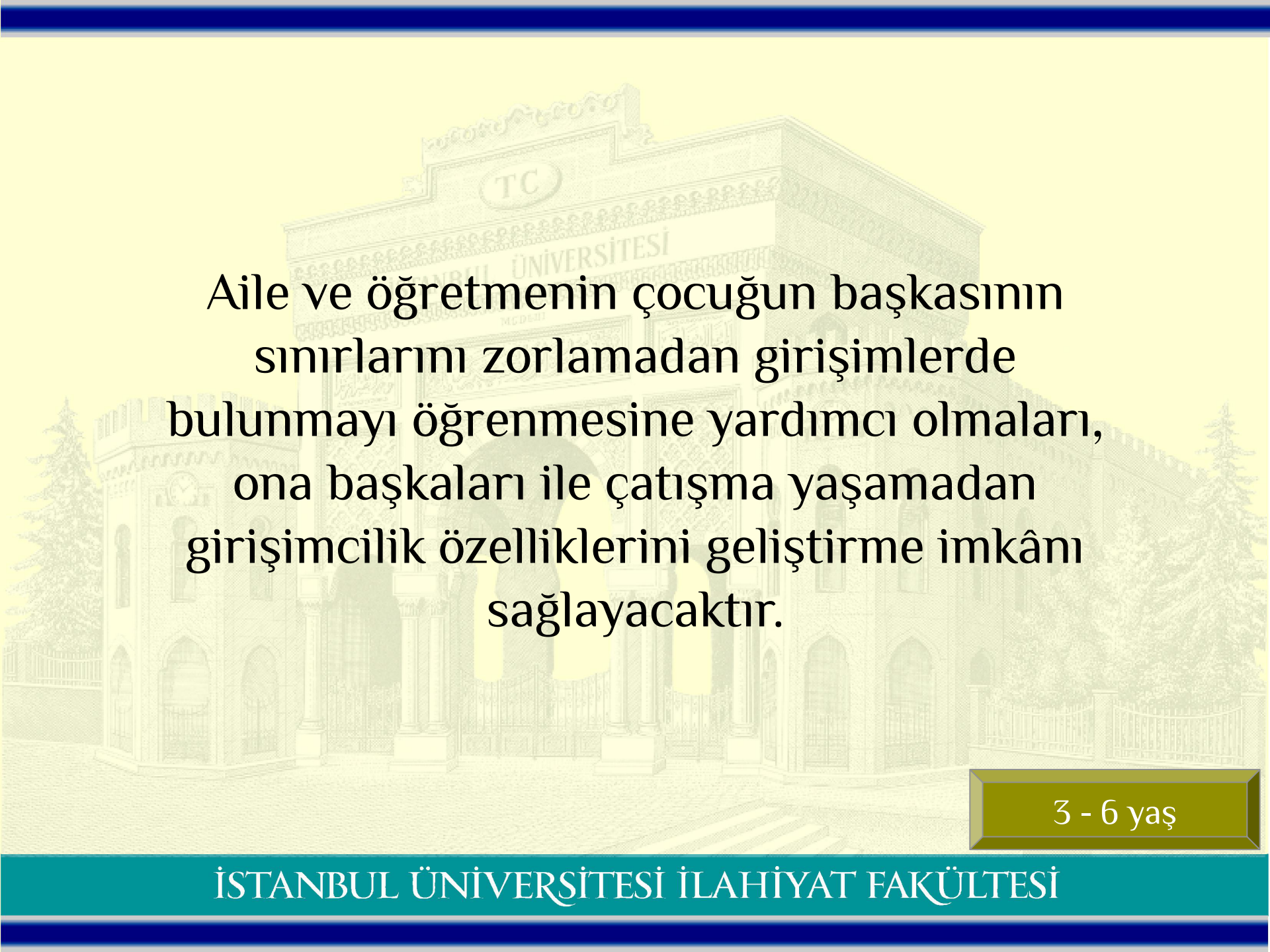


Çocuklar bu dönemde giderek daha bağımsız davranma eğilimi içine girmekte ve bazı durumlarda başkalarının haklarına tecavüz edebilmektedirler.

3 - 6 yaş

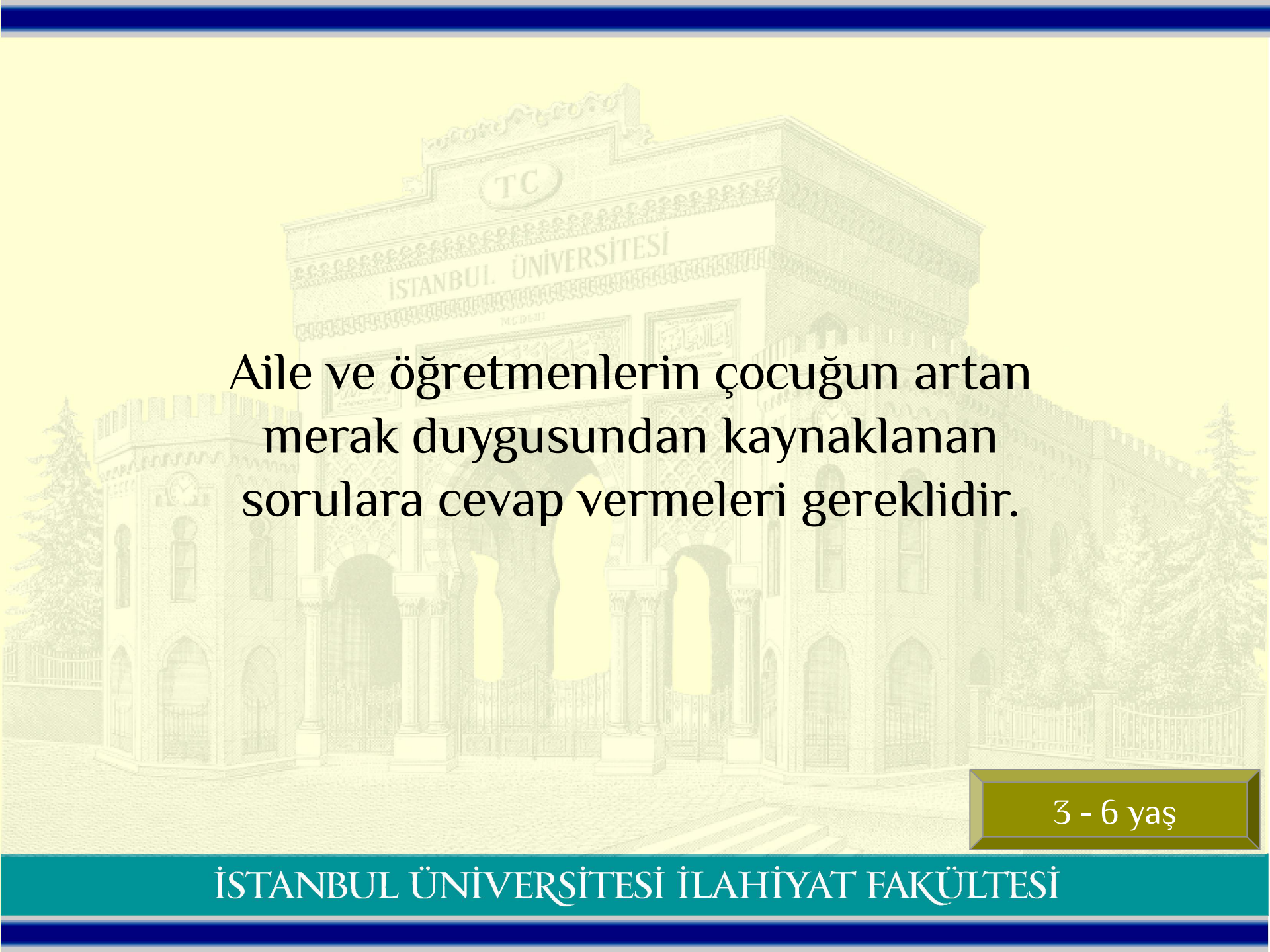
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Aile ve öğretmenin çocuğun başkasının sınırlarını zorlamadan girişimlerde bulunmayı öğrenmesine yardımcı olmaları, ona başkaları ile çatışma yaşamadan girişimcilik özelliklerini geliştirme imkânı sağlayacaktır.

3 - 6 yaş




Aile ve öğretmenlerin çocuğun artan merak duygusundan kaynaklanan sorulara cevap vermeleri gereklidir.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Çevresindeki yetişkinler tarafından çocuk kendine uygun seçimler yapmaya yönlendirilmelidir.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Çocuk kendi seçimlerini yaparken yetişkinin yardımı ve yönlendirmesi yerine engelleyici tutum ve davranışlarla yüz yüze gelirse, çocuğun girişimci davranışları sönecek ve bunun yerine suçluluk duygusu gelişecektir.

3 - 6 yaş






Çocuk dini davranışlarla oyun şeklinde tanıştırılmalıdır.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Dini hikayeler, kıssalar çocuğa anlatılabilir.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

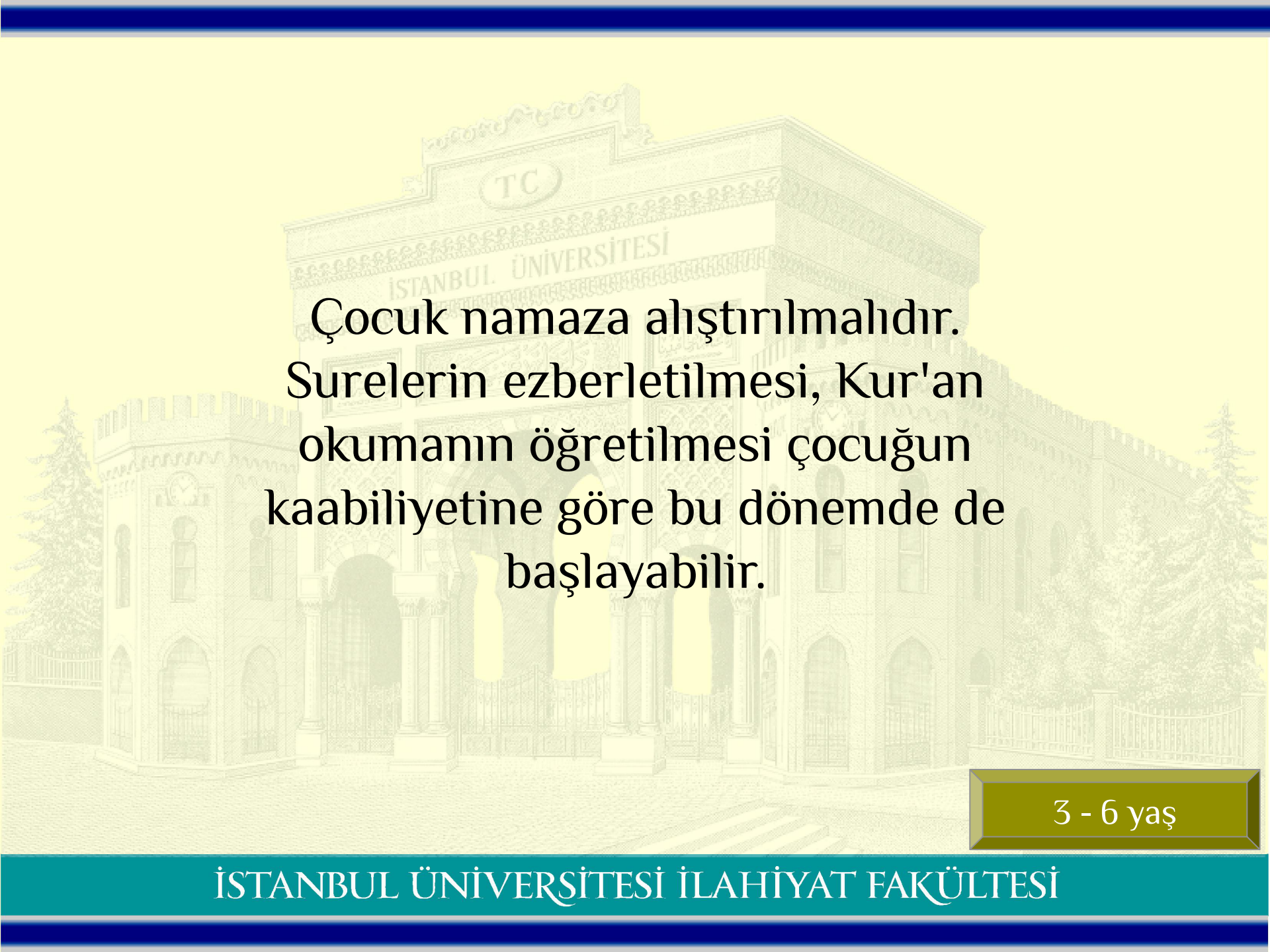


Çocuğa besmele çekmek, dua etmek  
öğretilmelidir.

Yemek duası, yatma duası, veya özel  
dualar öğretilmelidir.

Kendi kelimeleri ile dua etmeye  
alıştırılmalıdır.

3 - 6 yaş



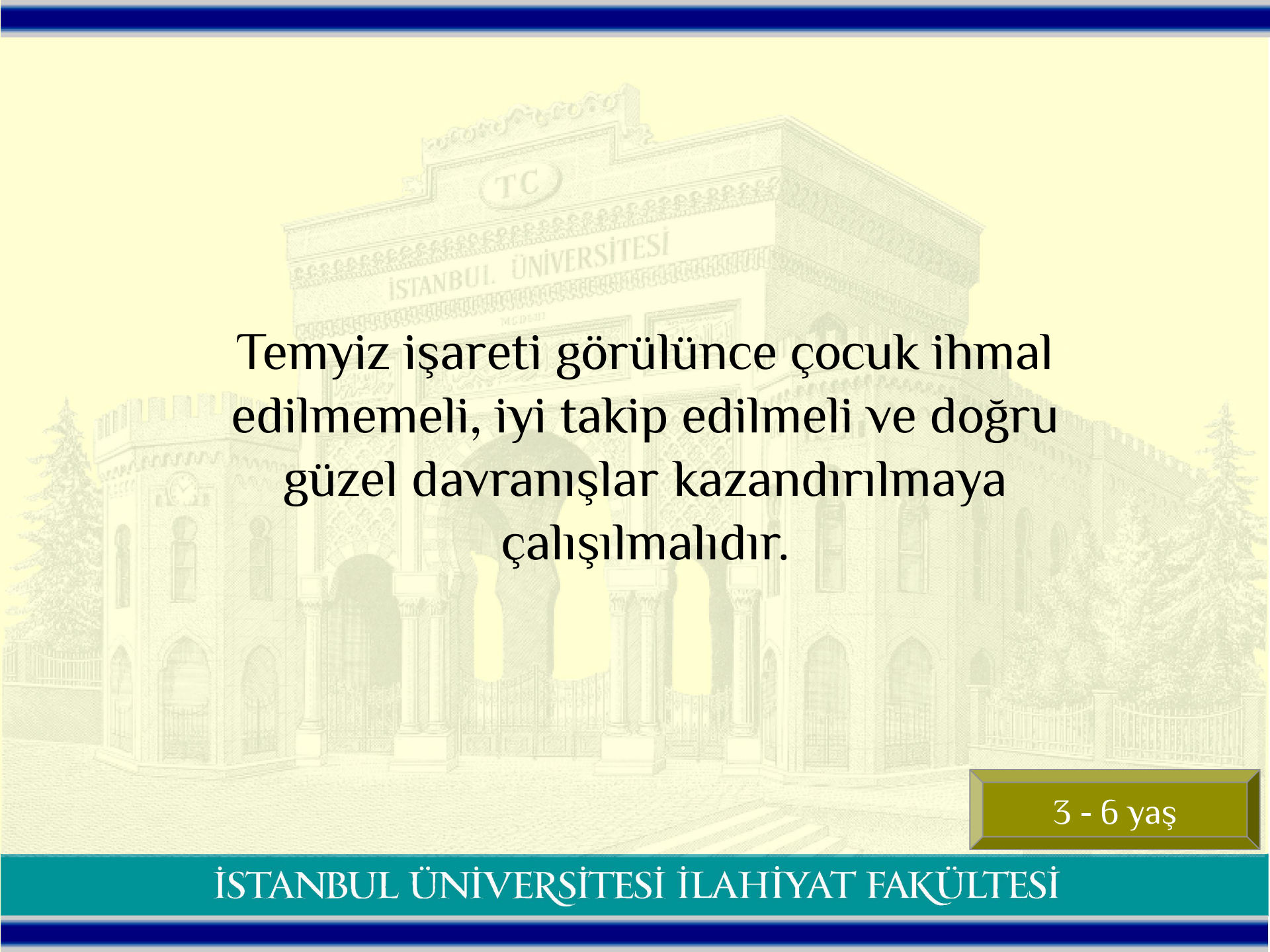
Çocuk namaza alıştırmalıdır.  
Surelerin ezberletilmesi, Kur'an  
okumanın öğretilmesi çocuğun  
kaabiliyetine göre bu dönemde de  
başlayabilir.

3 - 6 yaş



Çocukta utanma davranışlarının görülmeye başlanması çocuğun temyiz (doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden ayırmak) yeteneğinin gelişmeye başladığının işaretidir. Bu ondaki akıl nurunun parlamadığını gösterir.

3 - 6 yaş



Temyiz işareti görülünce çocuk ihmal edilmemeli, iyi takip edilmeli ve doğru güzel davranışlar kazandırılmaya çalışılmalıdır.

3 - 6 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Toplum hayatına uyum sağlamasını  
kolaylaştıracak yollardan biri de  
geleneklere uygun davranışlar  
kazanmasıdır.

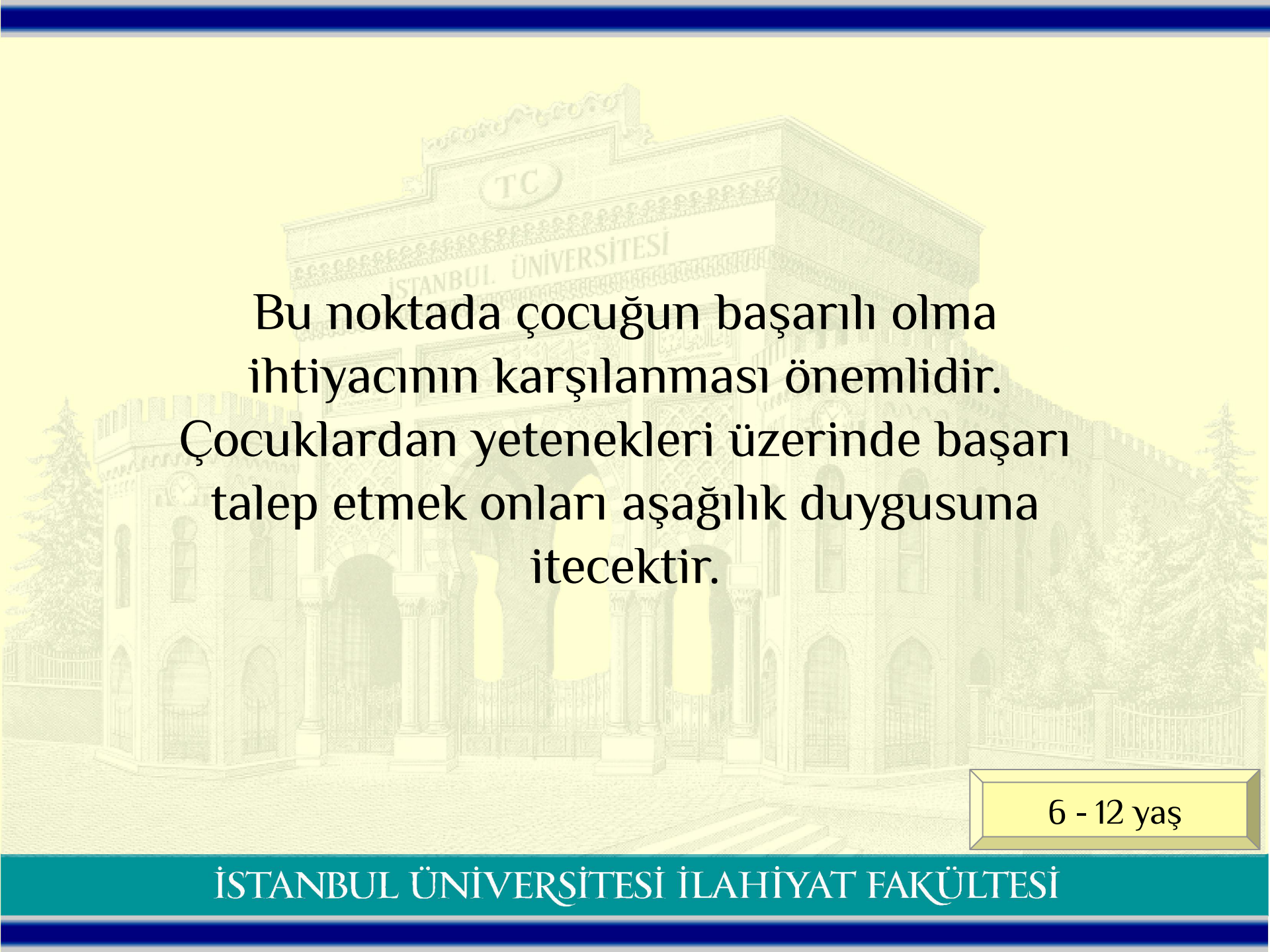
El öpmek, selamlaşmak, bayramlaşmak,  
akraba ziyareti, yeme içme adabı erken  
yatıp erken kalkmak gibi...

3 - 6 yaş

# İLKÖĞRETİM DÖNEMİ ÇALIŞKANLIK - AŞAĞILIK DUYGUSU (6-12 yaş)

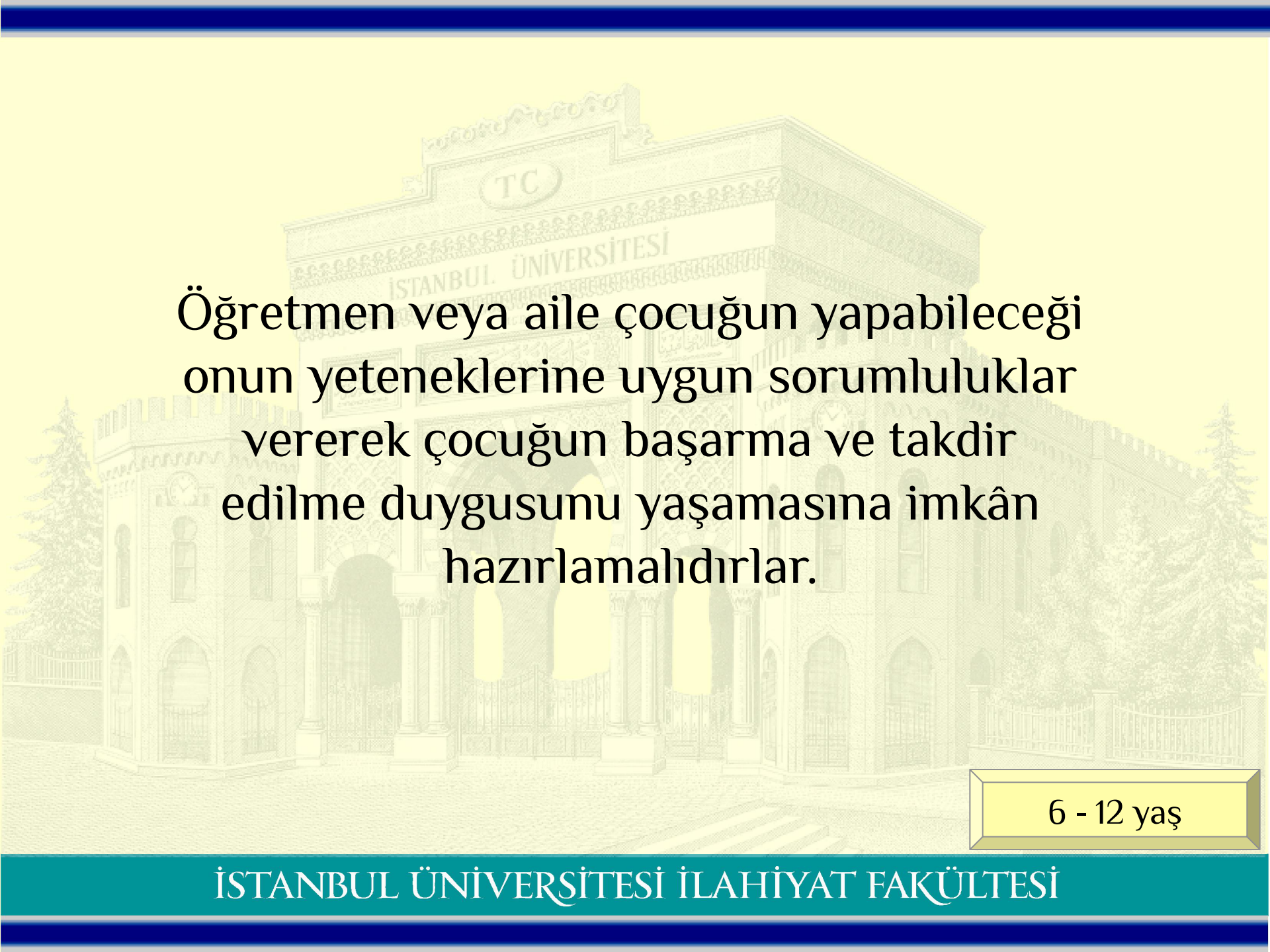
Bu dönemde çocuk oyundan çok akademik ve sosyal başarılar üzerine odaklanır. Kendi durumu ile arkadaşlarının durumunu kıyaslayarak doyuma ulaşmak ister.





Bu noktada çocuğun başarılı olma ihtiyacının karşılanması önemlidir. Çocuklardan yetenekleri üzerinde başarı talep etmek onları aşağılık duygusuna itecektir.

6 - 12 yaş

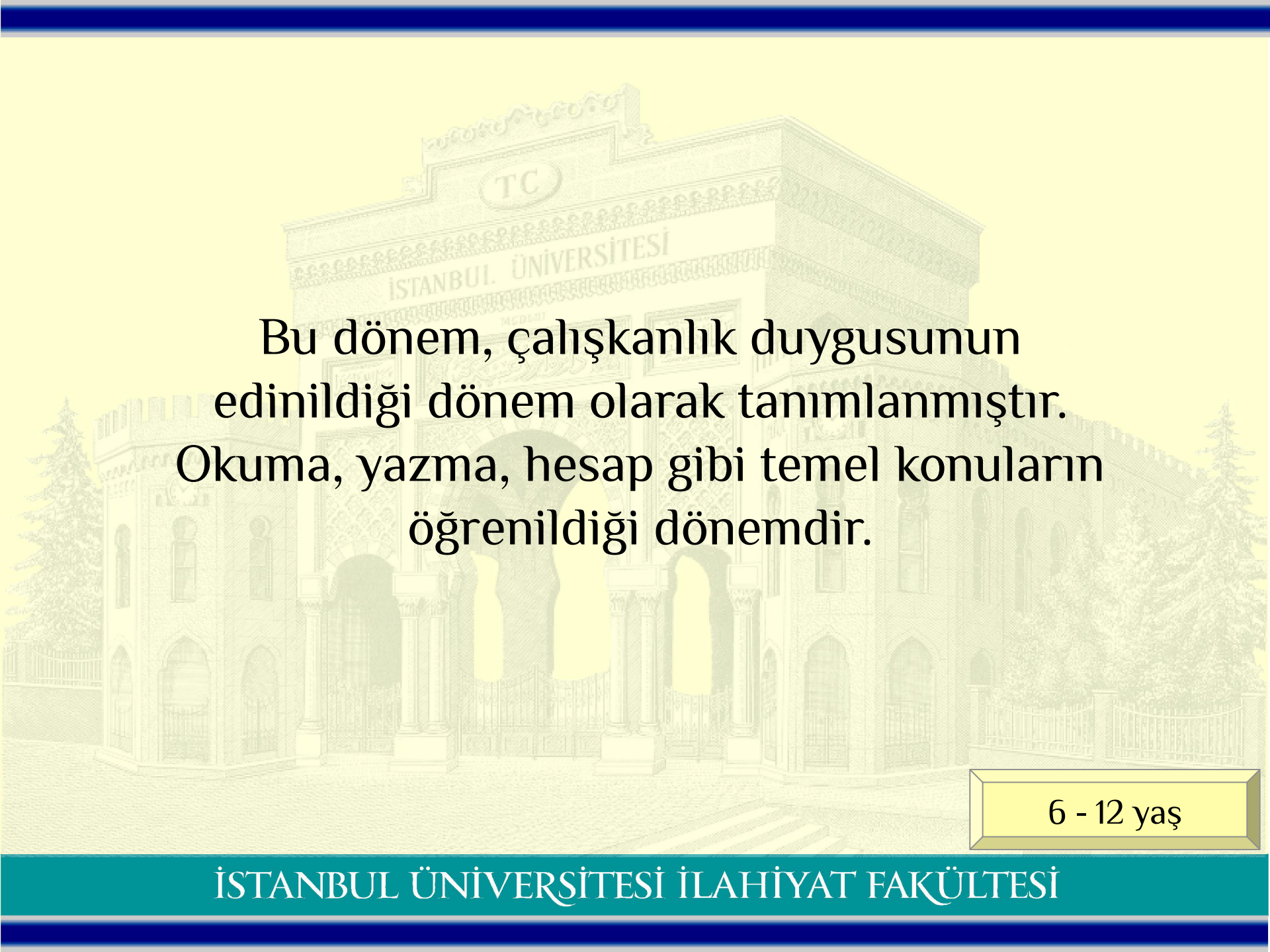


Öğretmen veya aile çocuğun yapabileceği onun yeteneklerine uygun sorumluluklar vererek çocuğun başarıya ve takdir edilme duygusunu yaşamasına imkân hazırlamalıdır.

6 - 12 yaş

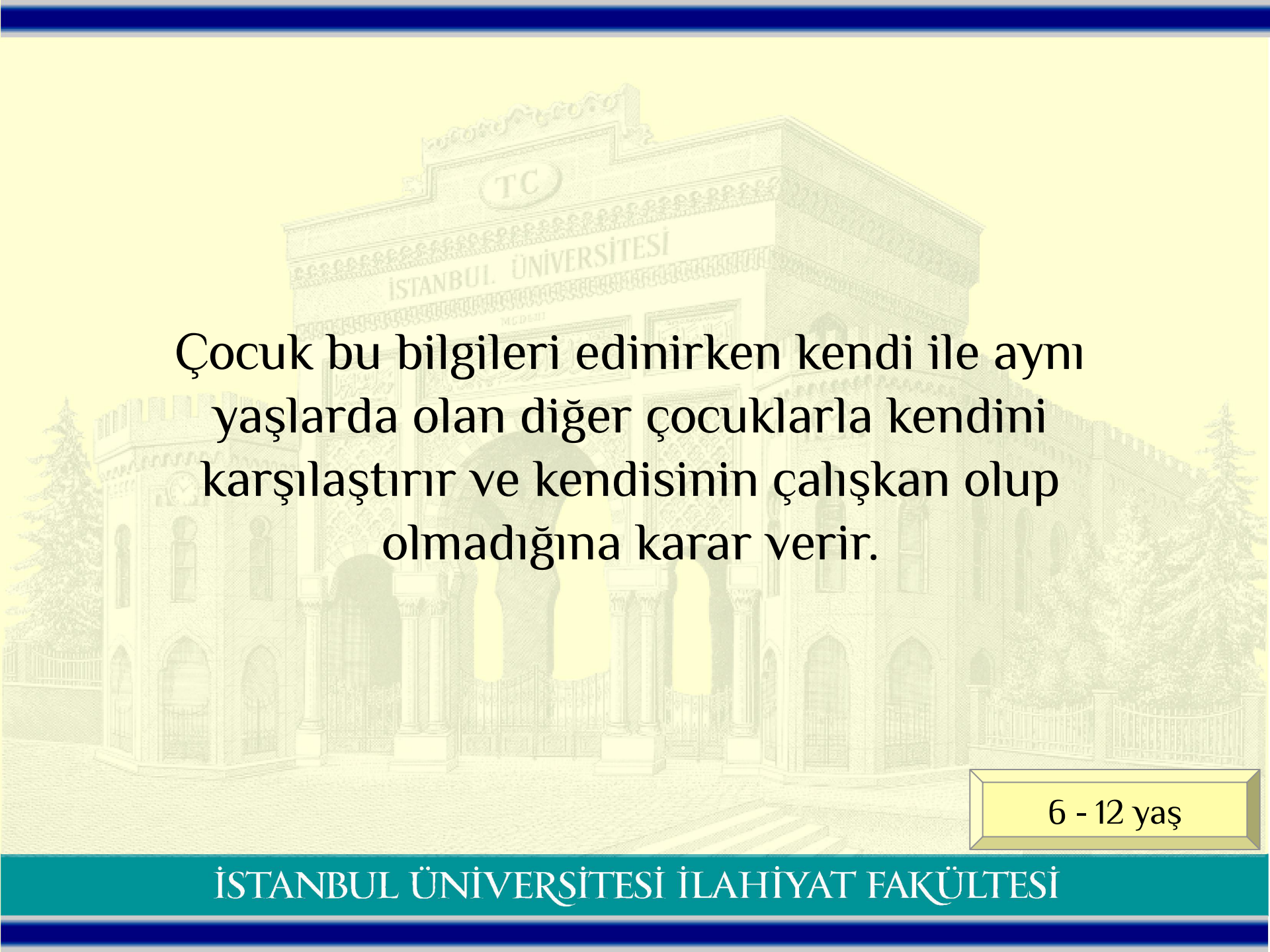
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Bu dönem, çalışkanlık duygusunun edinildiği dönem olarak tanımlanmıştır. Okuma, yazma, hesap gibi temel konuların öğrenildiği dönemdir.

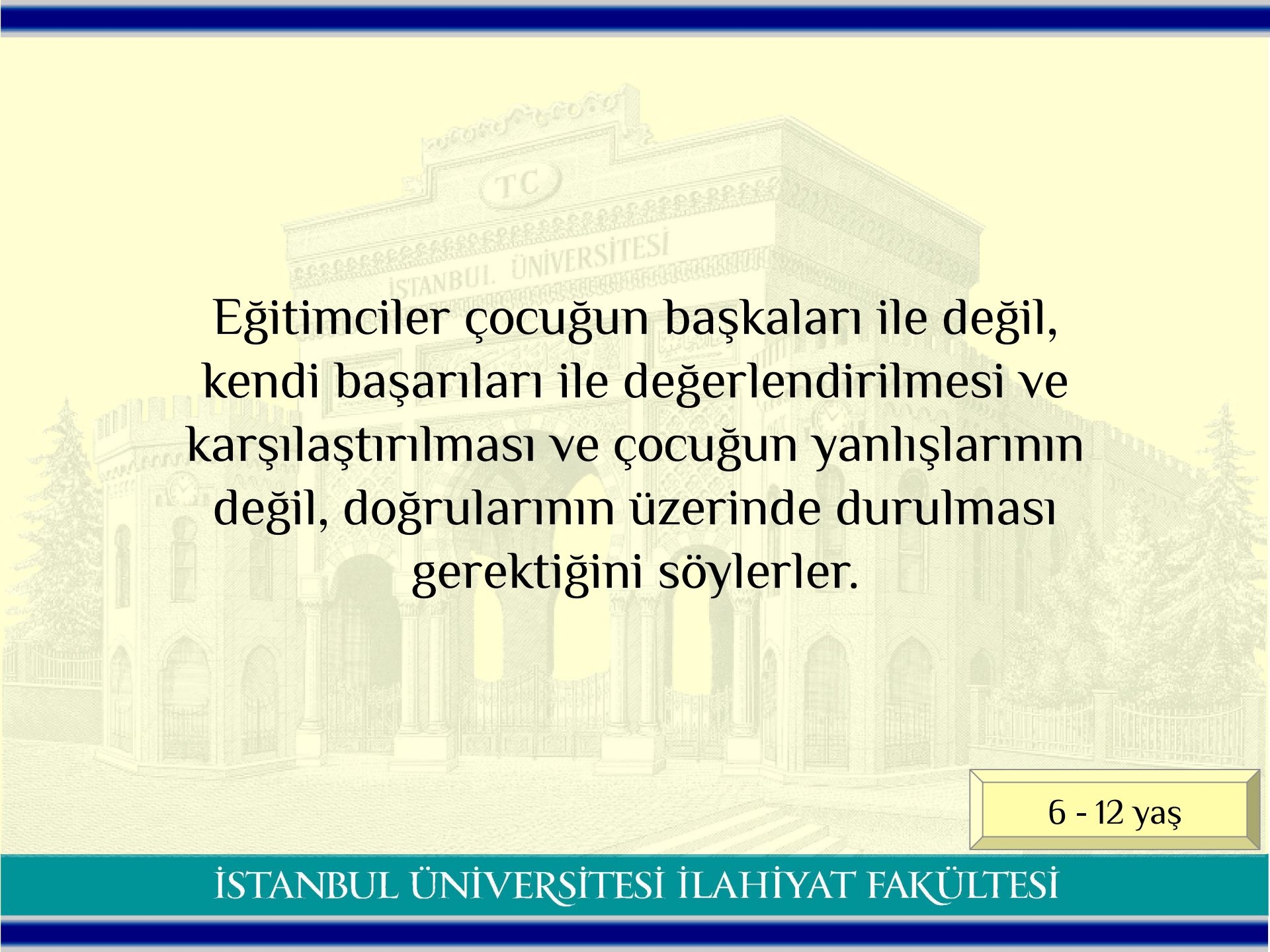
6 - 12 yaş



Çocuk bu bilgileri edinirken kendi ile aynı yaşlarda olan diğer çocuklarla kendini karşılaştırır ve kendisinin çalışkan olup olmadığına karar verir.

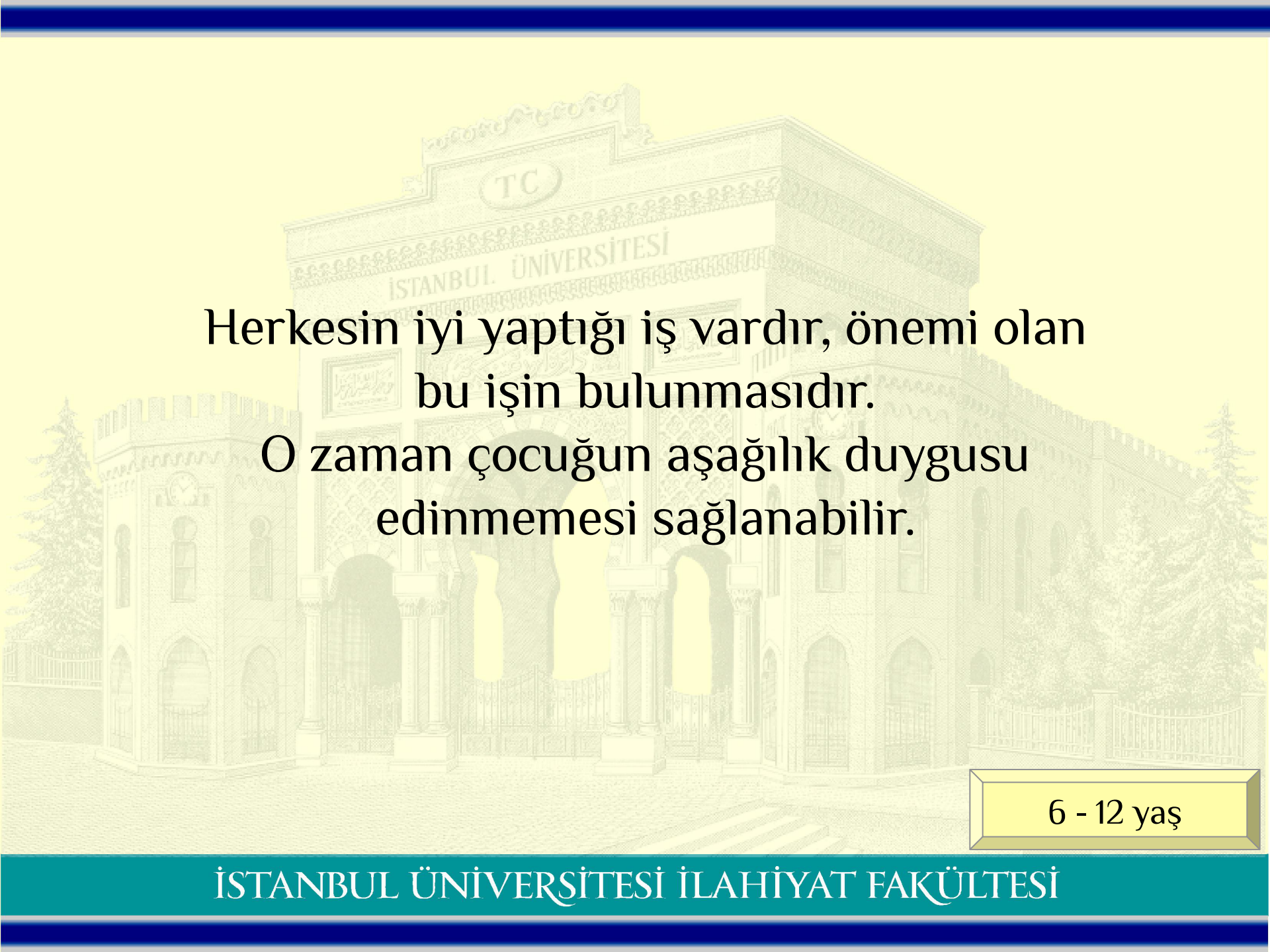
6 - 12 yaş





Eğitimciler çocuğun başkaları ile değil,  
kendi başarıları ile değerlendirilmesi ve  
karşılaştırılması ve çocuğun yanlışlarının  
değil, doğrularının üzerinde durulması  
gerektiğini söylerler.

6 - 12 yaş

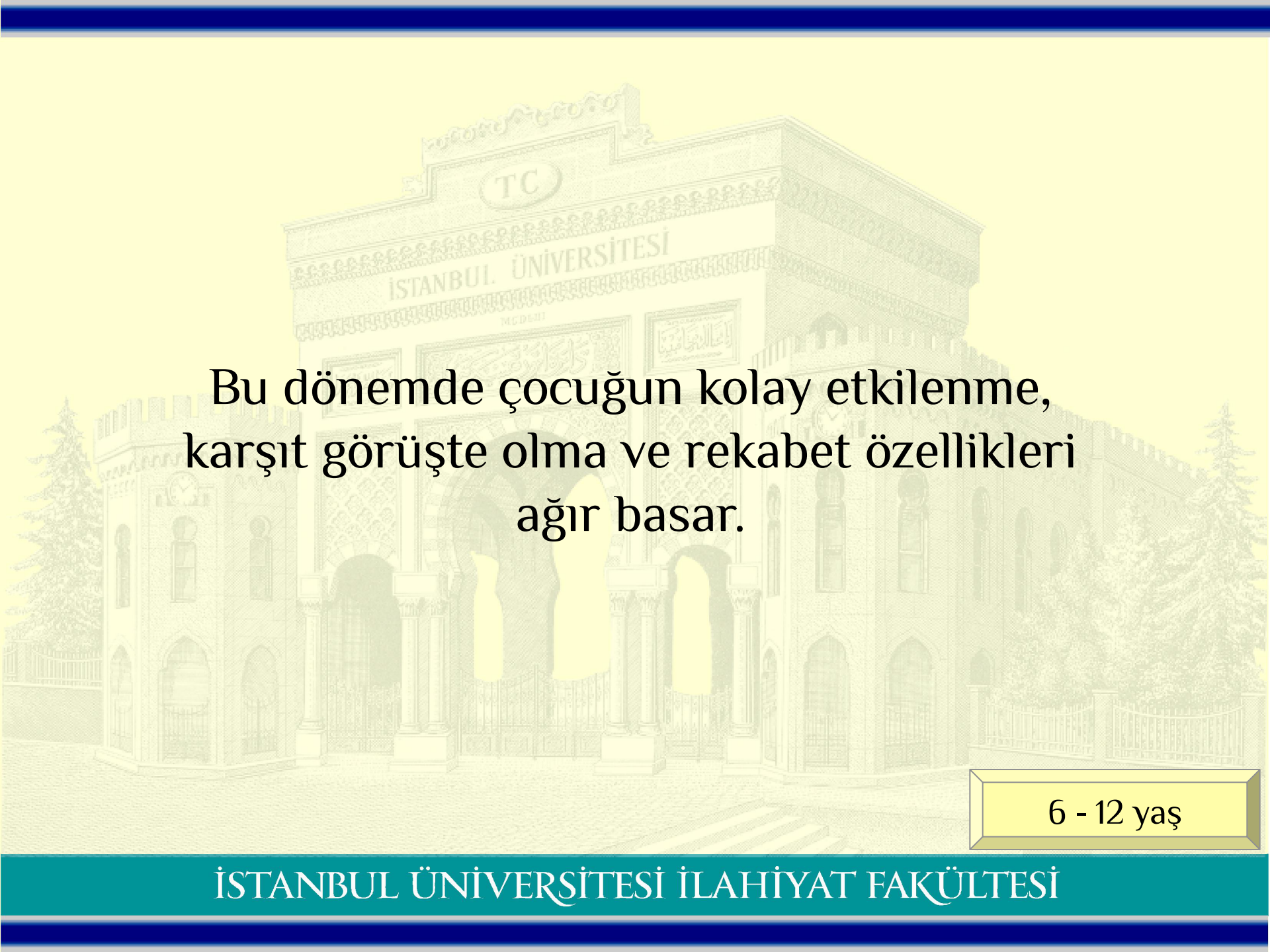


Herkesin iyi yaptığı iş vardır, önemi olan  
bu işin bulunmasıdır.

O zaman çocuğun aşağılık duygusu  
edinmemesi sağlanabilir.

6 - 12 yaş

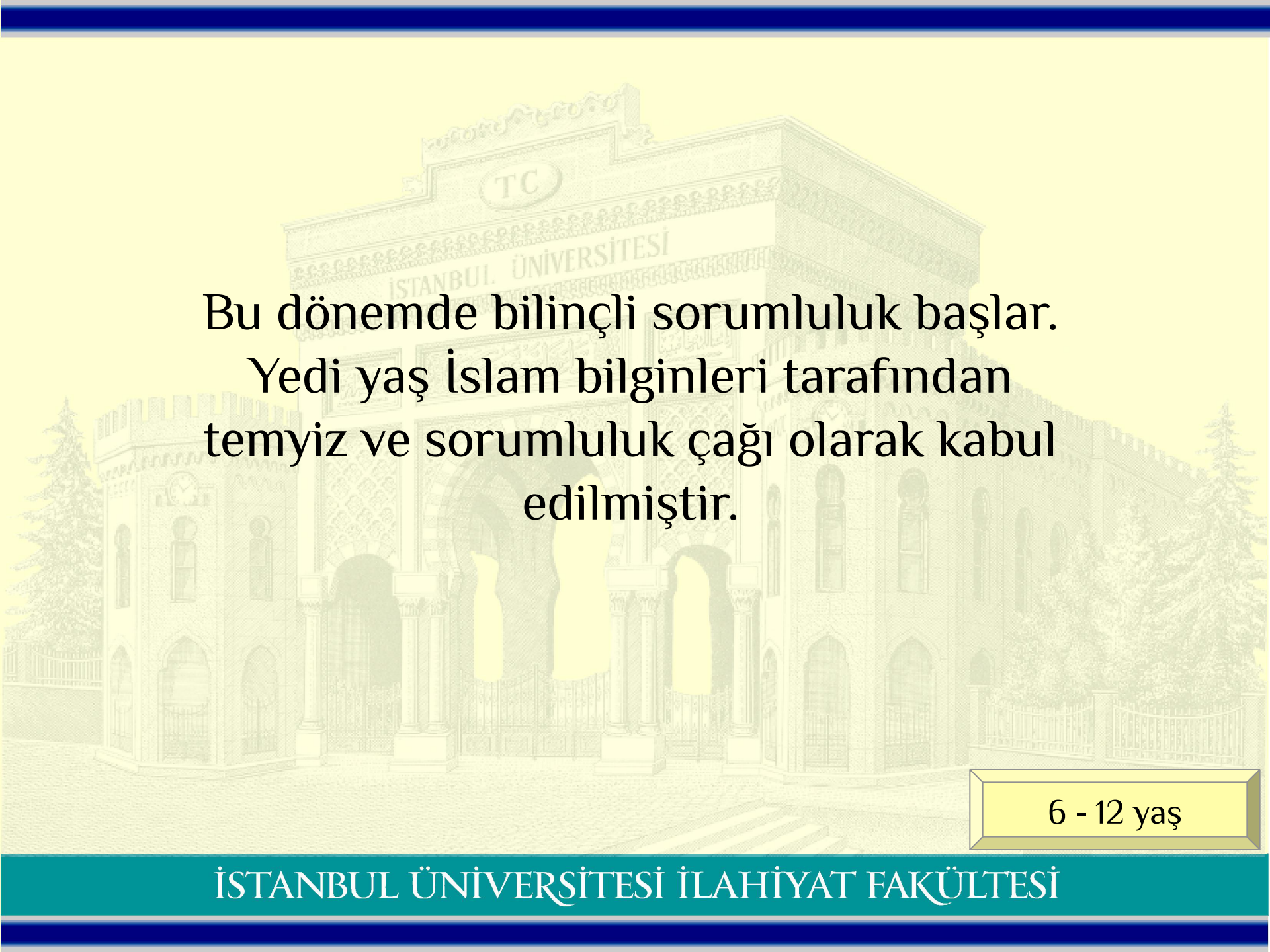




Bu dönemde çocuğun kolay etkilenme,  
karşıt görüşte olma ve rekabet özellikleri  
ağır basar.

6 - 12 yaş

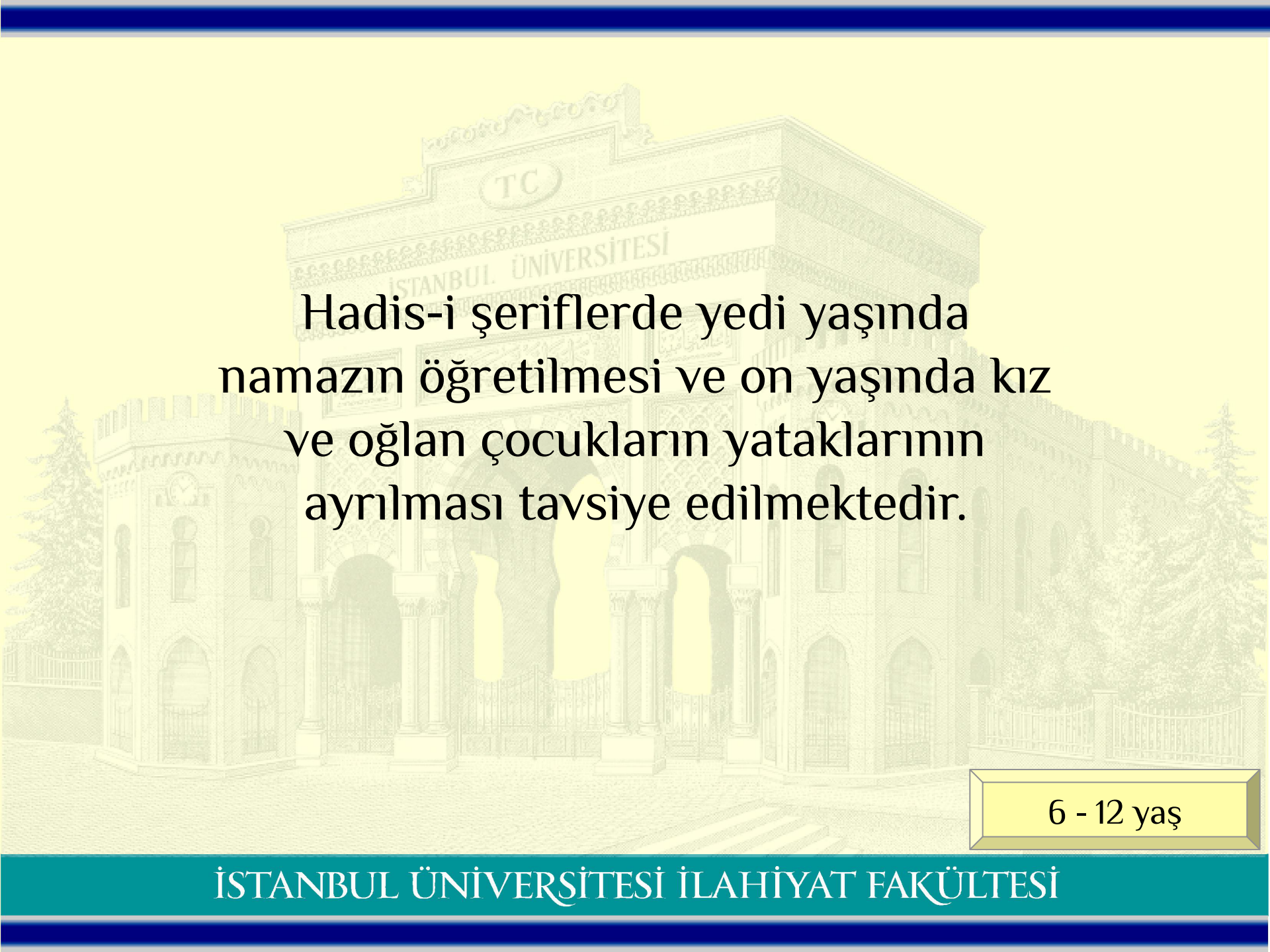
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Bu dönemde bilinçli sorumluluk başlar.  
Yedi yaş İslam bilginleri tarafından  
temyiz ve sorumluluk çağı olarak kabul  
edilmiştir.

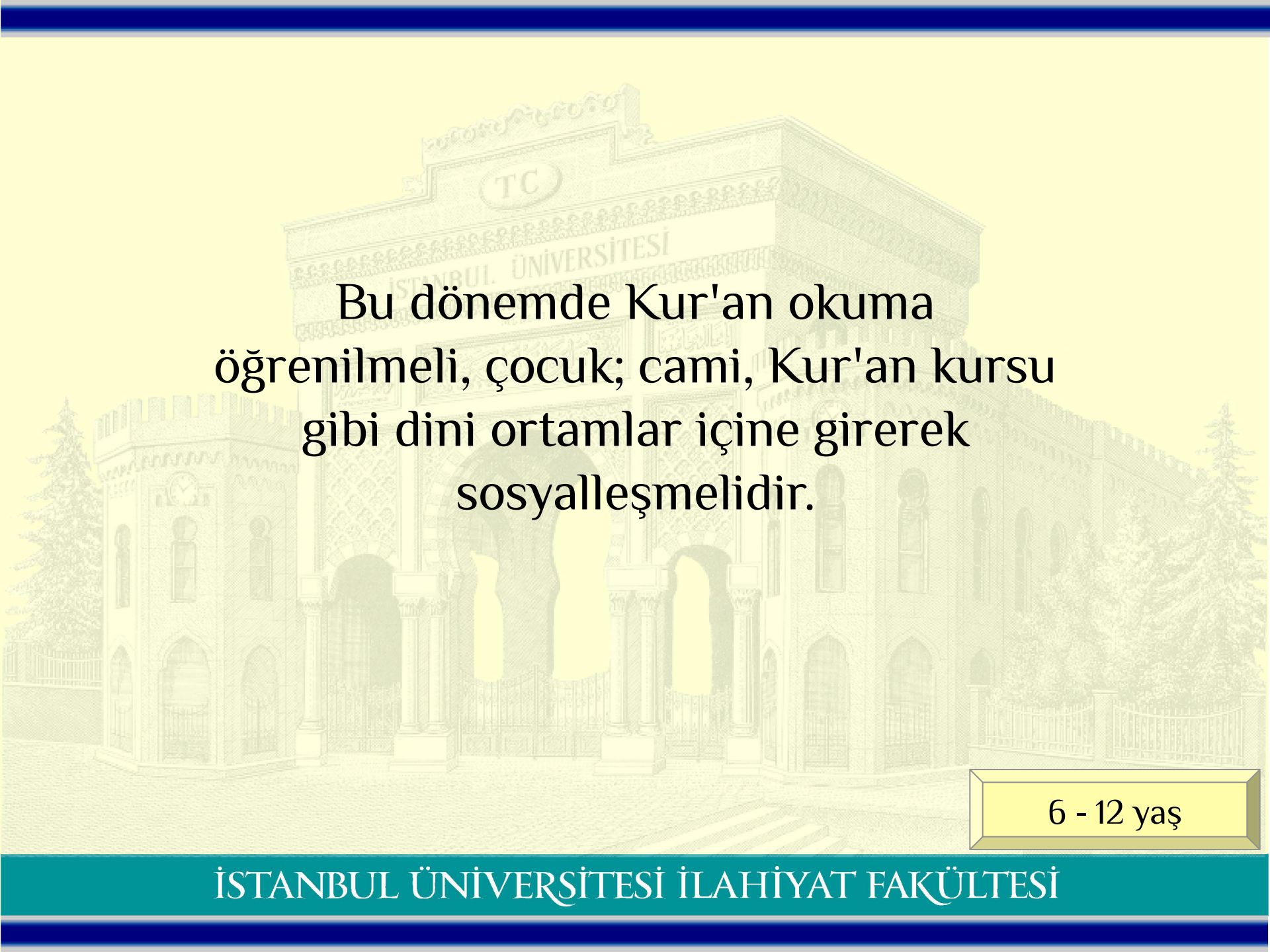
6 - 12 yaş





Hadis-i şeriflerde yedi yaşında  
namazın öğretilmesi ve on yaşında kız  
ve oğlan çocukların yataklarının  
ayrılması tavsiye edilmektedir.

6 - 12 yaş



Bu dönemde Kur'an okuma öğrenilmeli, çocuk; cami, Kur'an kursu gibi dini ortamlar içine girerek sosyalleşmelidir.

6 - 12 yaş

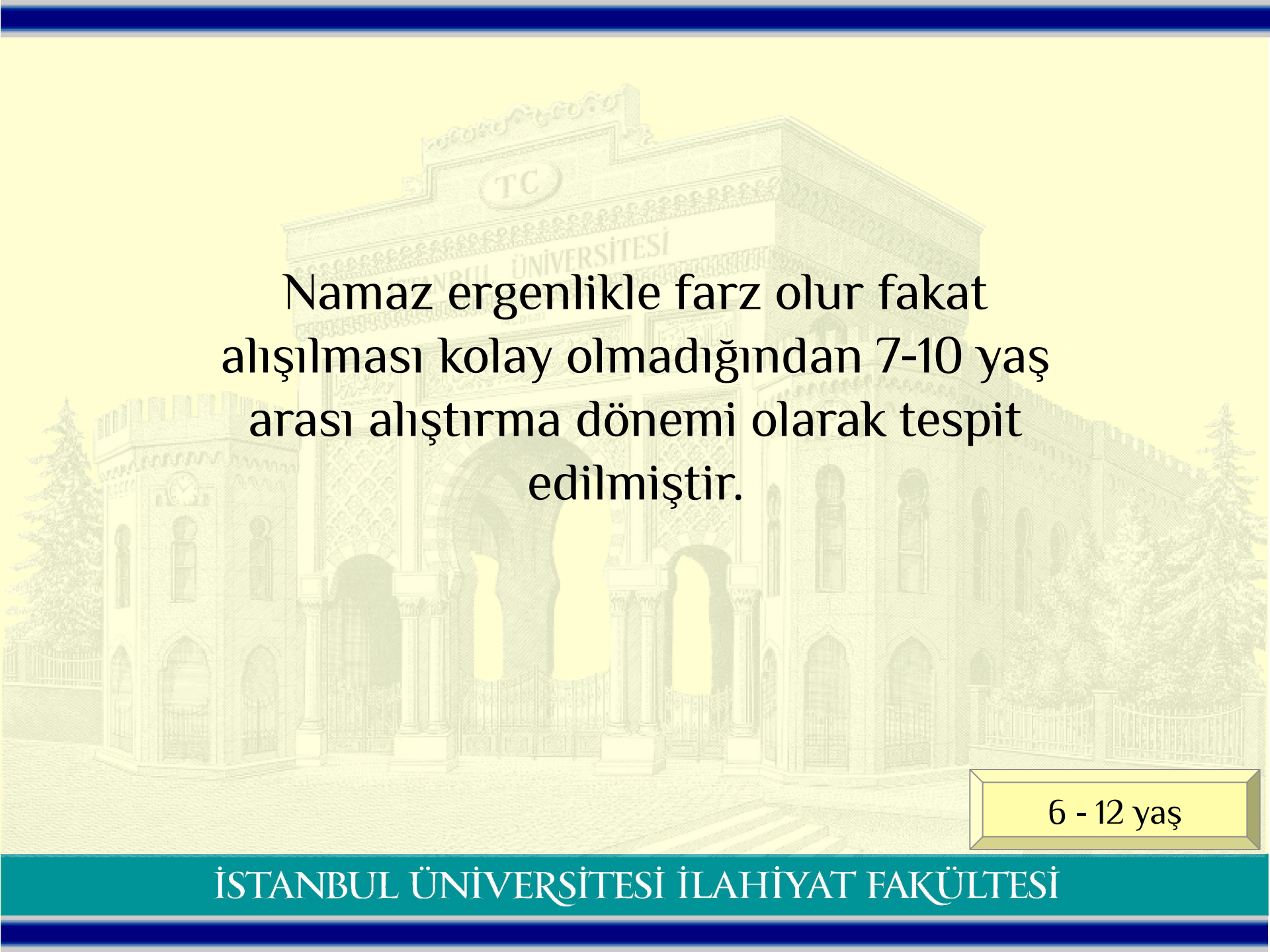
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Soyut düşünme bu dönemde başlar,  
dolayısıyla inançla alakalı bilgiler  
verilebilir.

Bu şekilde duygusal inançtan, tahkiki  
inança doğru çocuk yol alabilir.

6 - 12 yaş



Namaz ergenlikle farz olur fakat alışılması kolay olmadığından 7-10 yaş arası alıştırma dönemi olarak tespit edilmiştir.

6 - 12 yaş





Oruç ibadetine de çocuklar  
alıştırılmalıdır.

6 - 12 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Helal haram, kul hakkı gibi kavramları  
çocuğun benimsemesi sağlanmalıdır.

6 - 12 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ





Zekat, sadaka gibi verme ve paylaşma davranışlarına çocuk alıştırmalıdır.

6 - 12 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Anne, baba ve öğretmenlerin sayılan tüm bu davranışları sergilemede iyi örnek olarak çocukların yanında olmaları gereklidir.

6 - 12 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



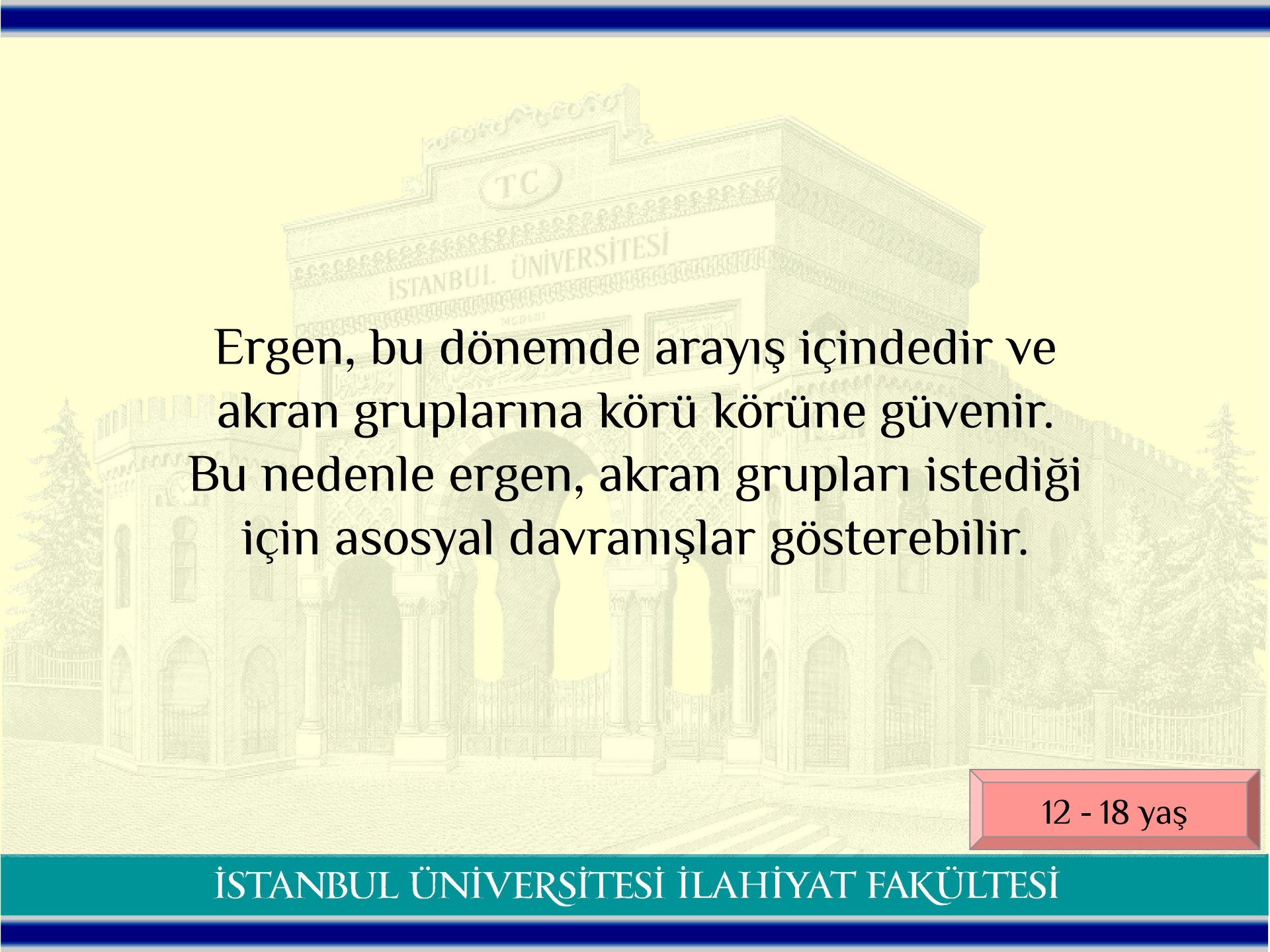
# ERGENLİK DÖNEMİ KİMLİK KAZANMAK - ROL KARIŞIKLIĞI (12-18 yaş)

Ergenlik dönemi sırasında “ben kimim?” sorusu çok önemli hale gelir. Ergen, bu soruyu cevaplarken ana, baba ve öğretmenlerinden çok, akran gruplarından etkilenir.

Hızlı bir fizyolojik ve fiziksel değişme içindeyken aynı zamanda gelecekteki eğitimi, kariyeri hakkında yeni kararlar verme baskısı, daha önce oluşturduğu psiko-sosyal kimliğini gözden geçirmeye zorlar.  
Ergenlik dönemi değişme zamanıdır.

12 - 18 yaş





Ergen, bu dönemde arayış içindedir ve akran gruplarına körü körüne güvenir. Bu nedenle ergen, akran grupları istediği için asosyal davranışlar gösterebilir.

12 - 18 yaş

Ergenin cevap bulması gereken birçok soru vardır.

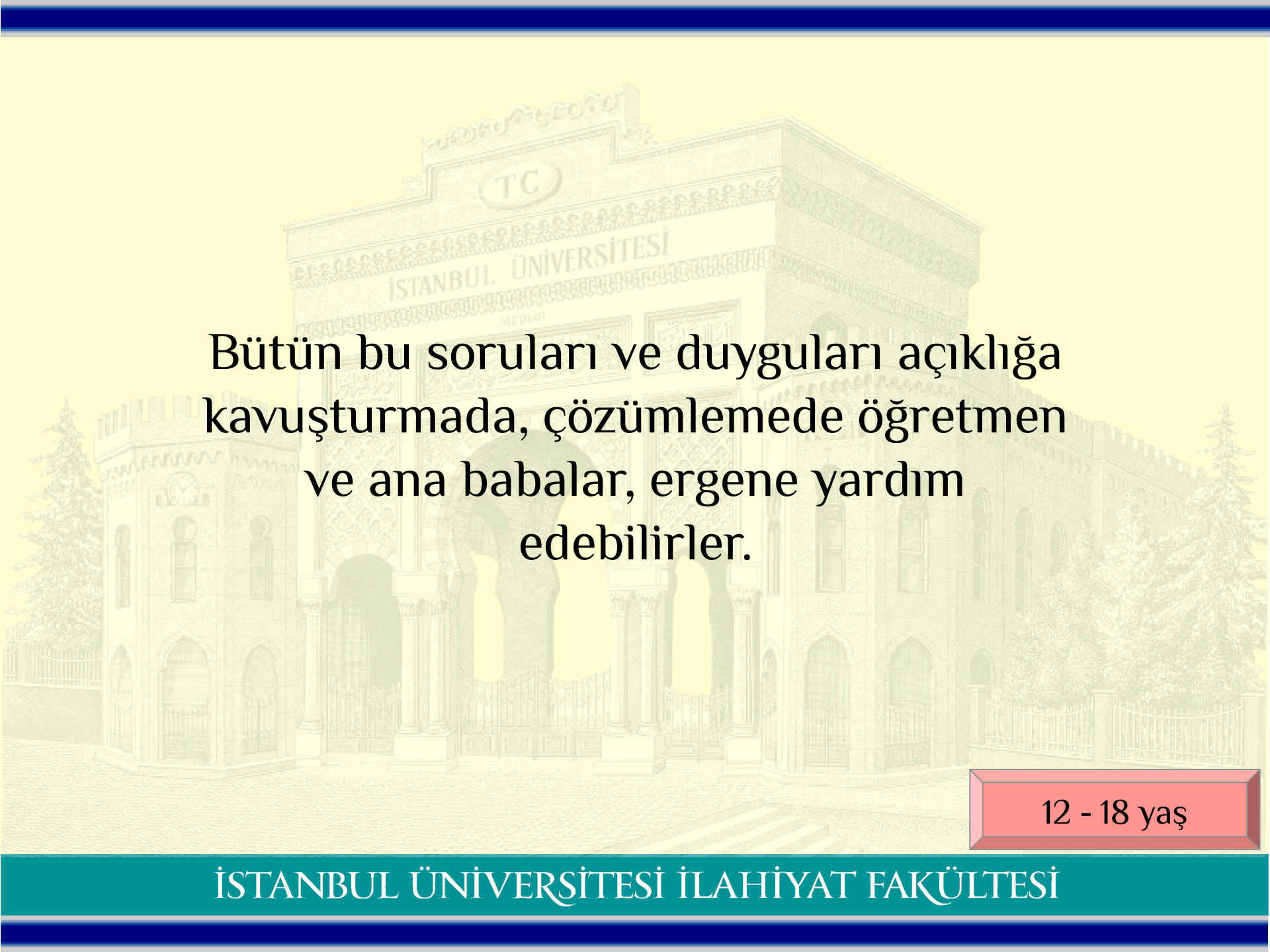
“Çocuk mu, yoksa yetişkin miyim?”

“Bir gün anne ya da baba olacak mıyım?”

“Başarılı mı, yoksa başarısız mı olacağım?”

12 - 18 yaş

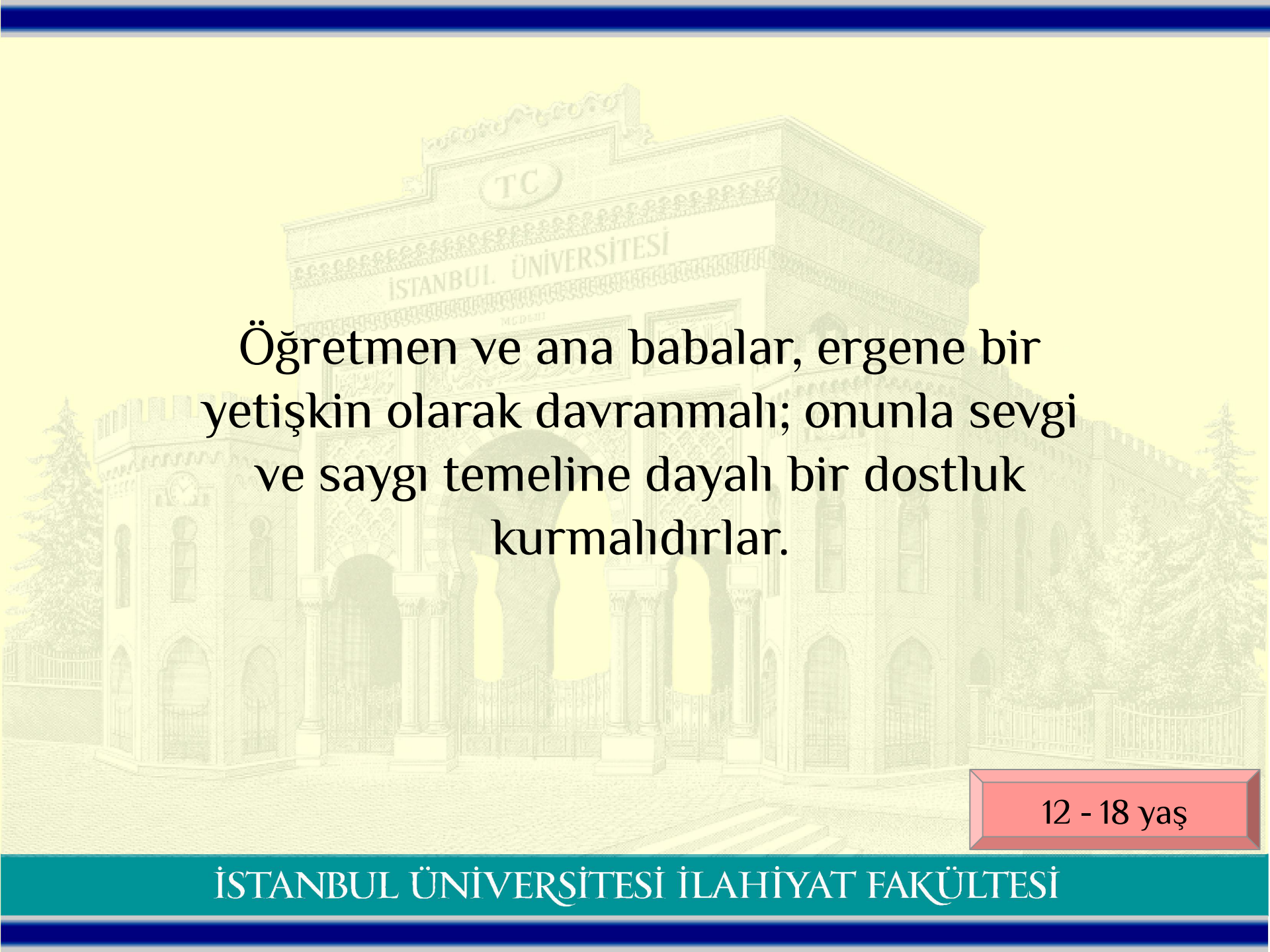




Bütün bu soruları ve duyguları açıklığa kavuşturmada, çözümlemede öğretmen ve ana babalar, ergene yardım edebilirler.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

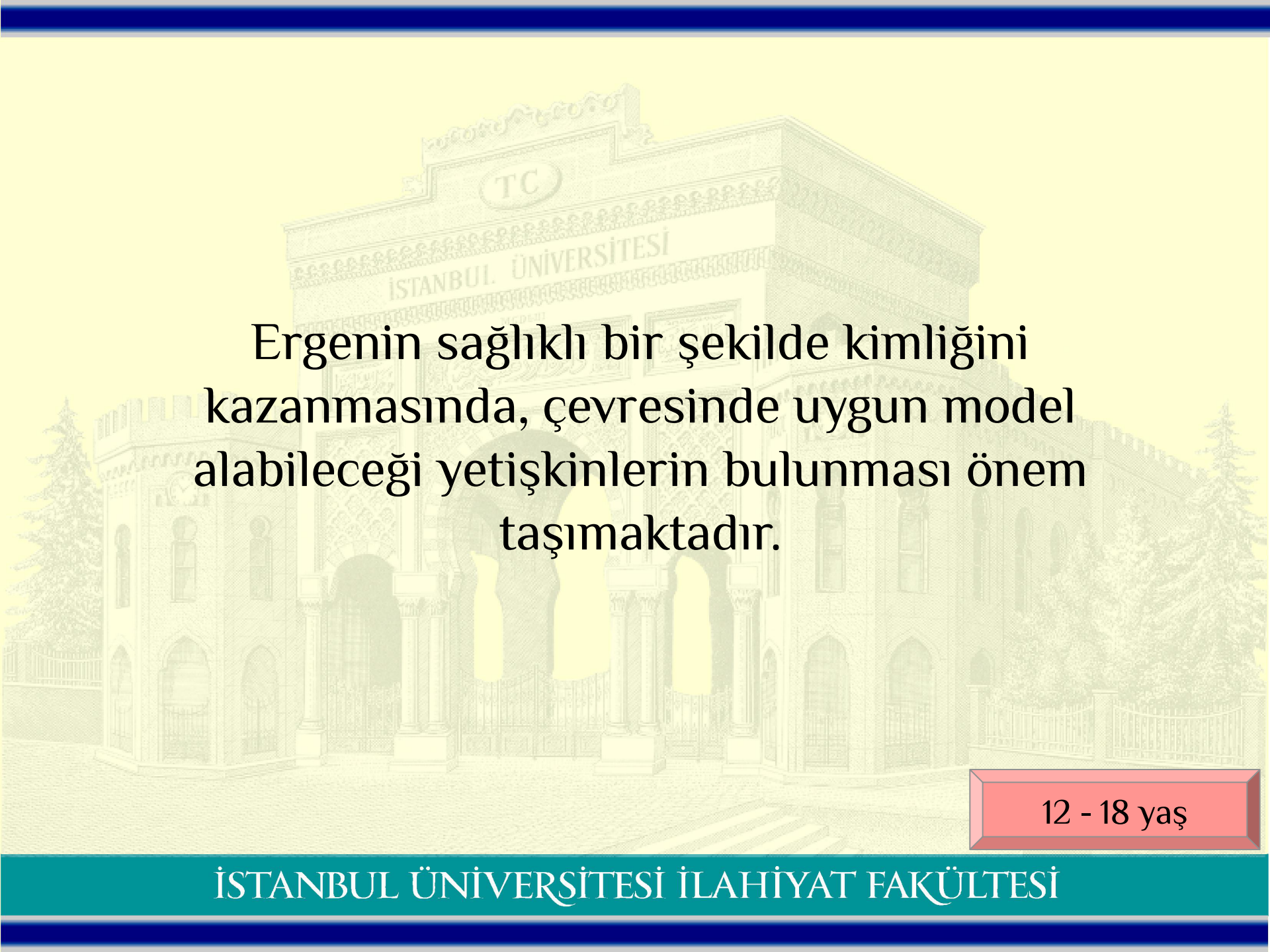


Öğretmen ve ana babalar, ergene bir yetişkin olarak davranmalı; onunla sevgi ve saygı temeline dayalı bir dostluk kurmalıdırlar.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

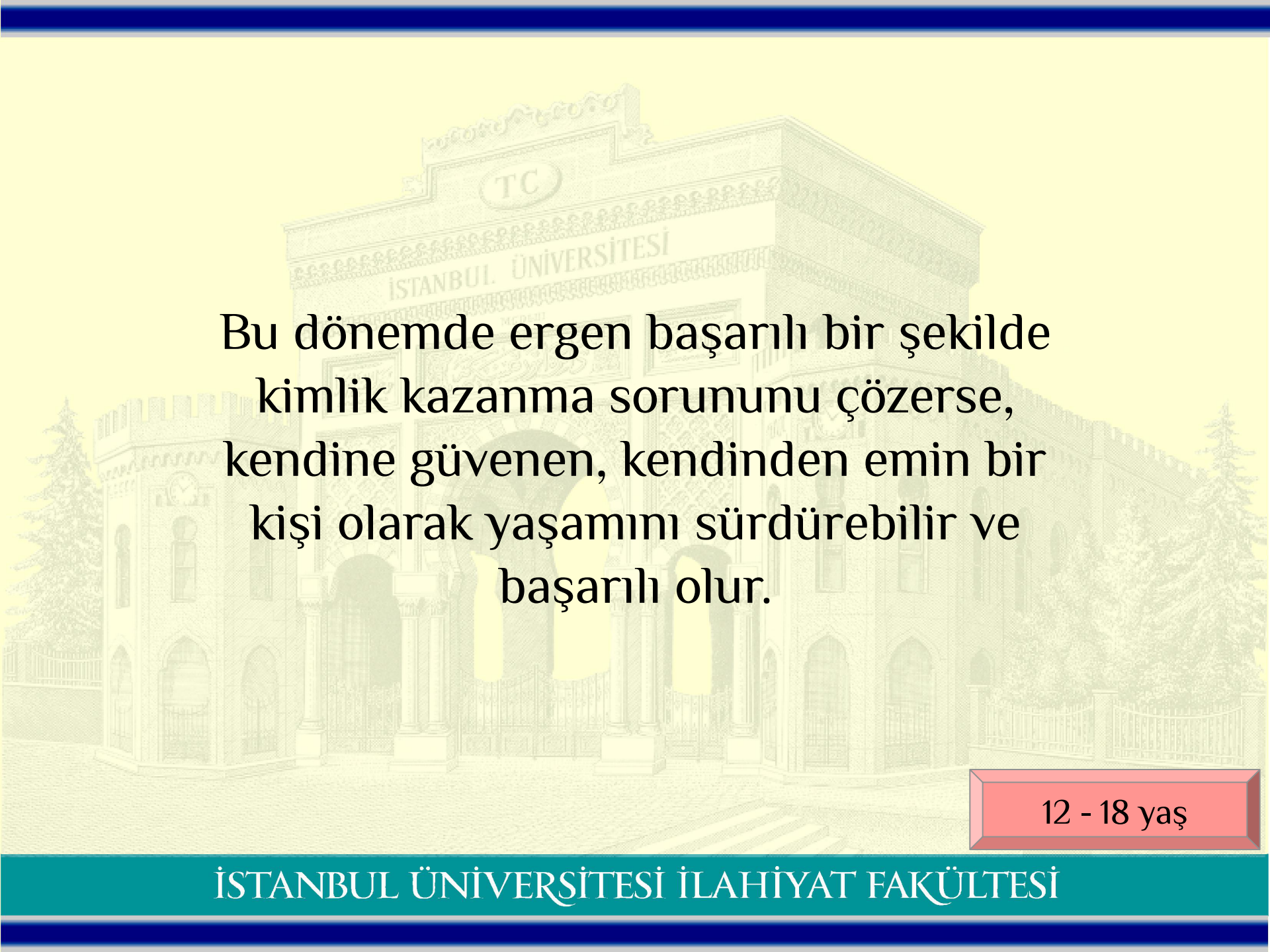




Ergenin sağlıklı bir Şekilde kimliğini kazanmasında, çevresinde uygun model alabileceği yetiŐkinlerin bulunması önem taŐımaktadır.

12 - 18 yaş

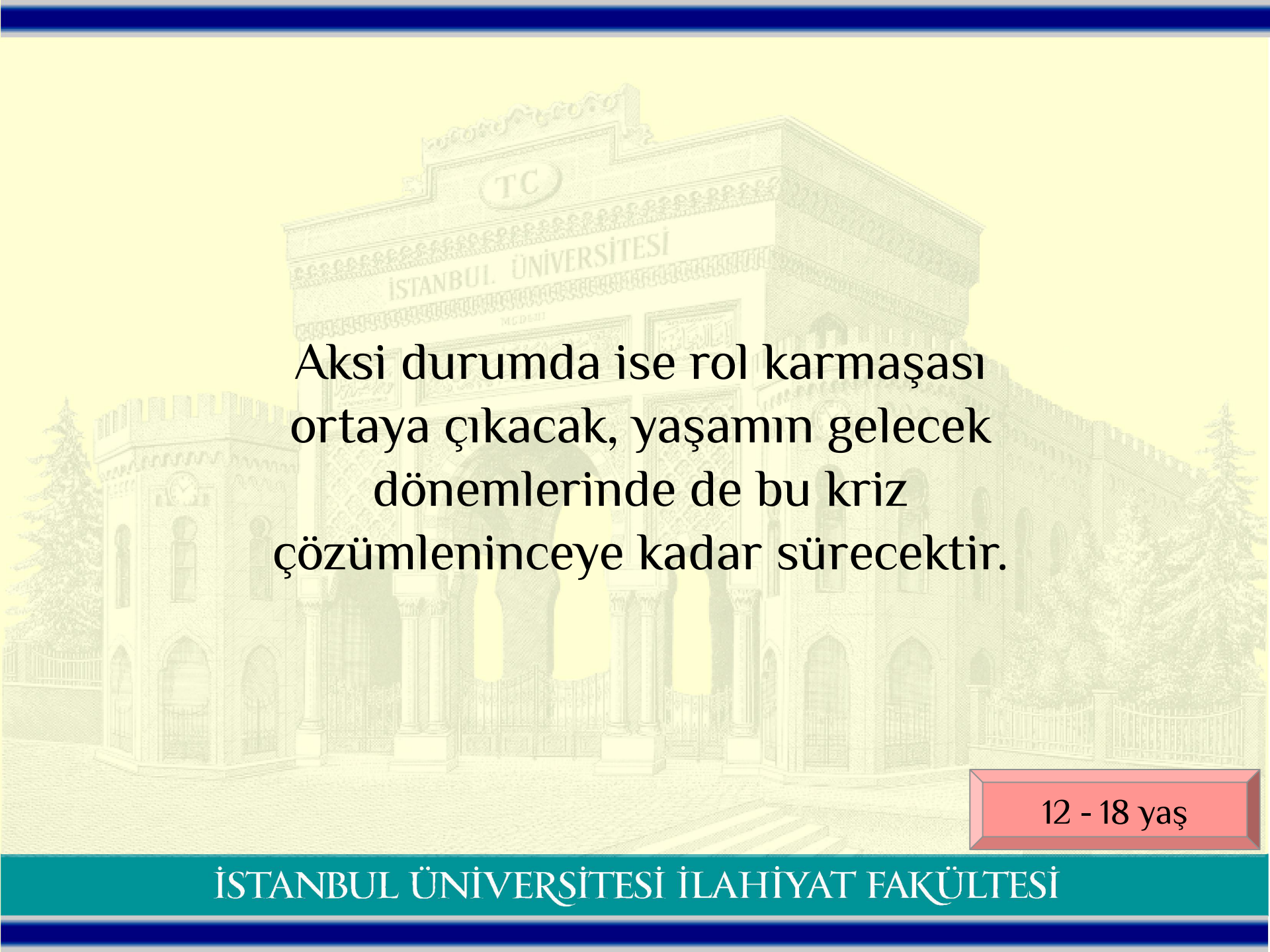
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Bu dönemde ergen başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse, kendine güvenen, kendinden emin bir kişi olarak yaşamını sürdürebilir ve başarılı olur.

12 - 18 yaş





Aksi durumda ise rol karmaşası ortaya çıkacak, yaşamın gelecek dönemlerinde de bu kriz çözümleninceye kadar sürecektir.

12 - 18 yaş

Örneğin; ne yapmak istediğine karar veremeyen, bir işten öbürüne atlayıp bocalayan, çocuk gibi davranan yetişkinler, henüz kimlik kazanma krizini çözümlenememiş kişilerdir.

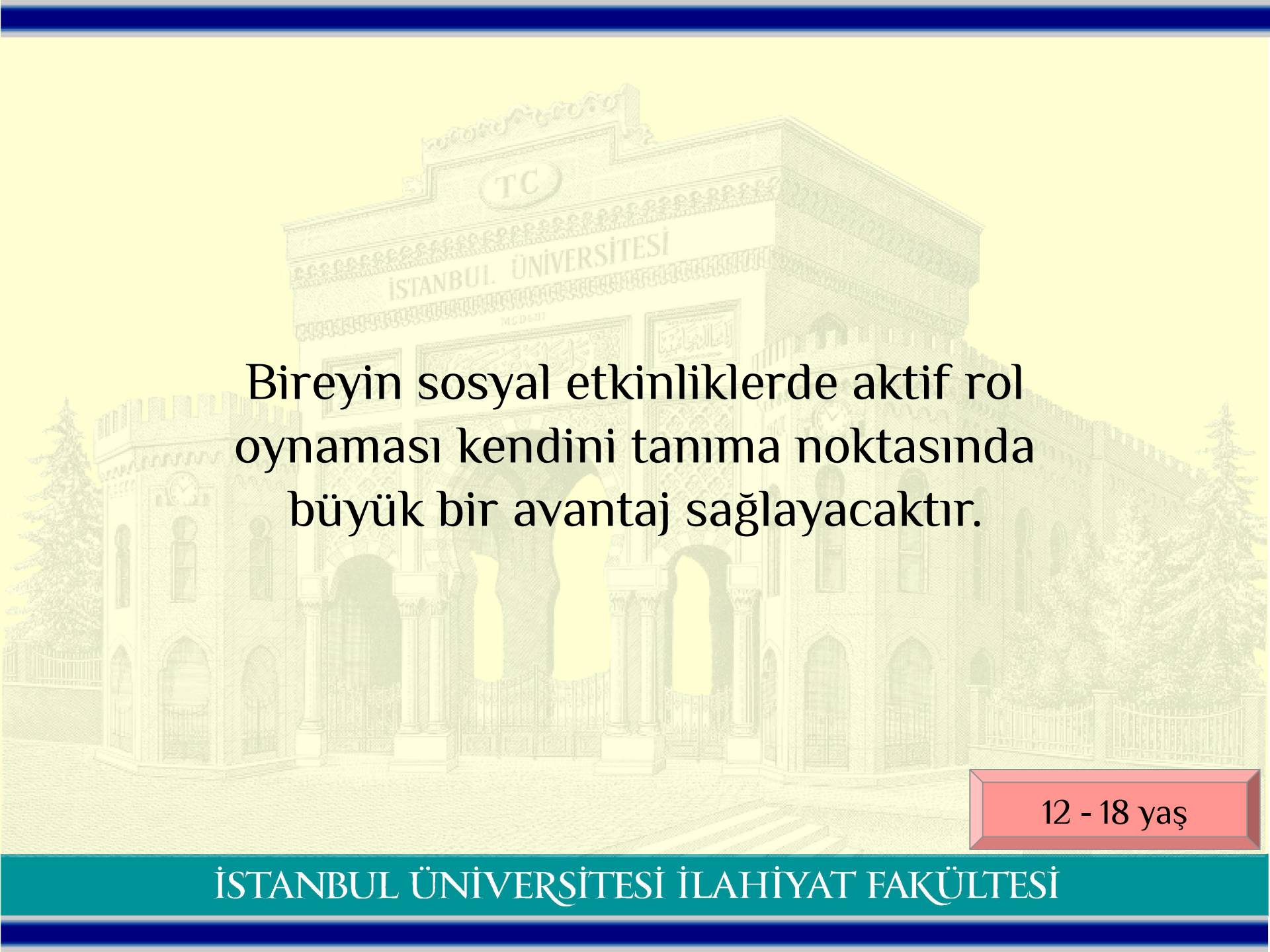
12 - 18 yaş



Birey bu dönemde kendi ilgi ve yetenekleriyle uyumlu bir kimlik duygusu geliştirmelidir.

Kendine uygun kimlik geliştirebilmiş birey gelecek yaşamına ilişkin doğru tercihlerde bulunabilir.

12 - 18 yaş

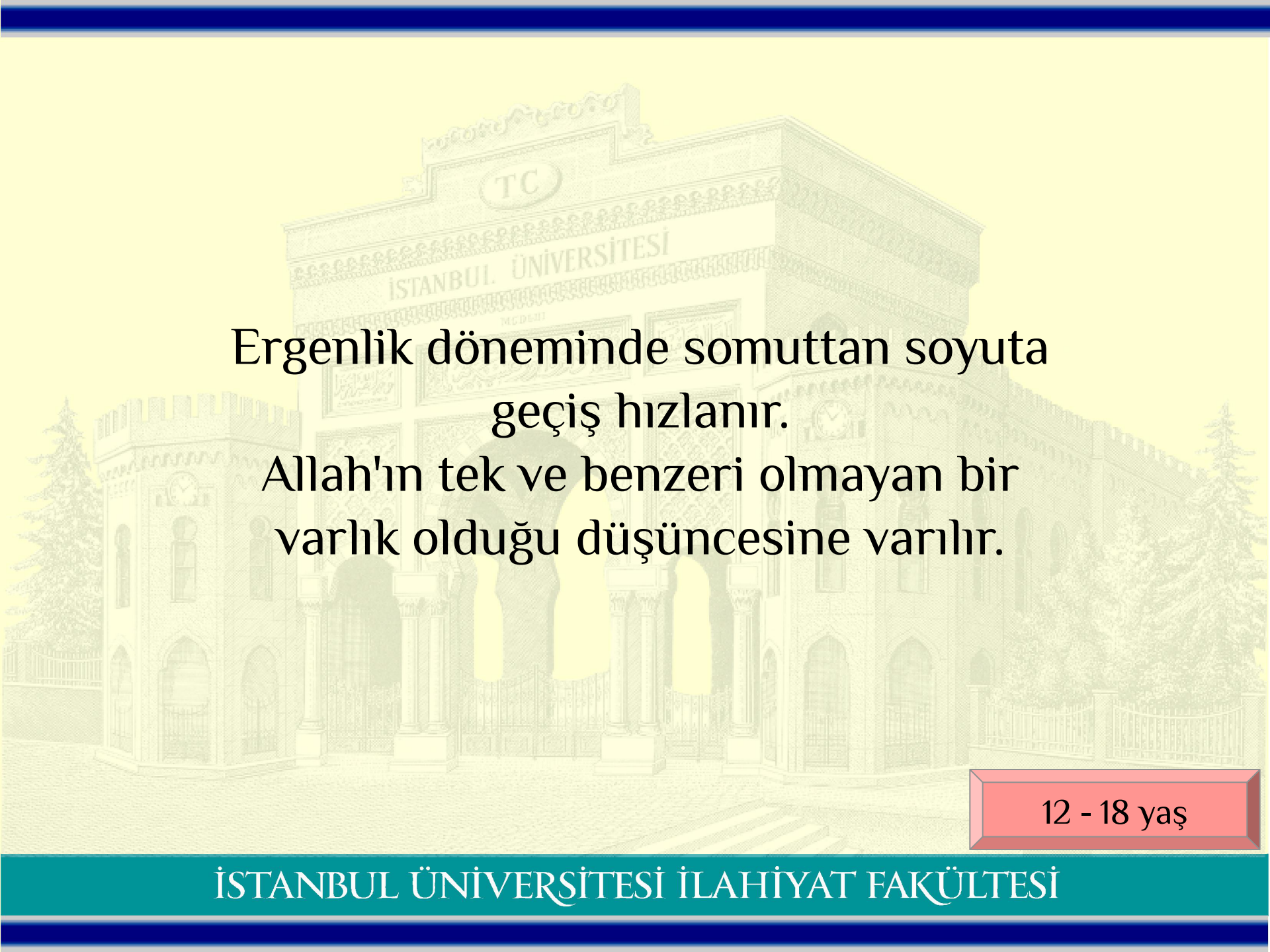


Bireyin sosyal etkinliklerde aktif rol oynaması kendini tanıma noktasında büyük bir avantaj sağlayacaktır.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



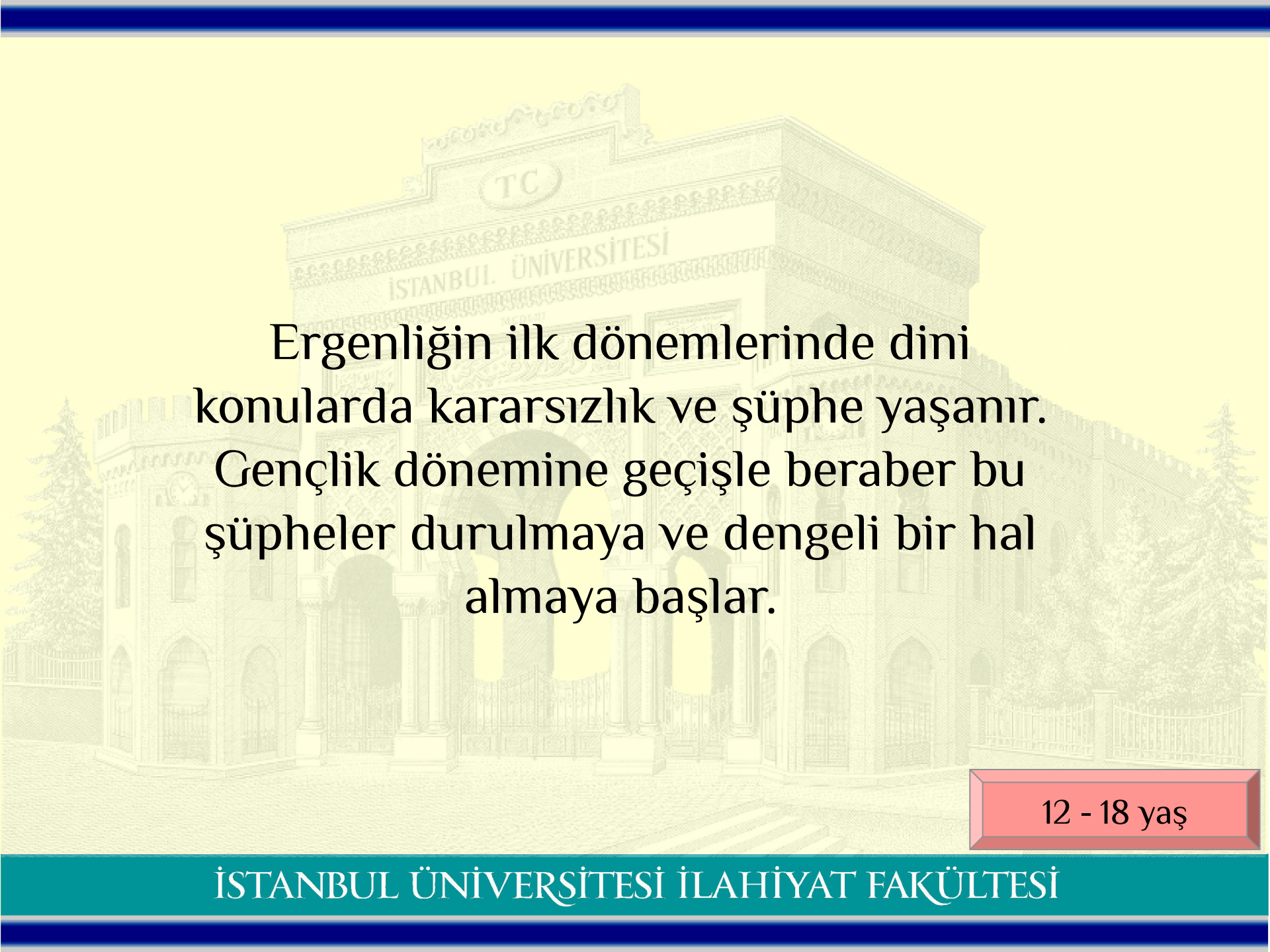


Ergenlik döneminde somuttan soyuta  
geçiş hızlanır.

Allah'ın tek ve benzeri olmayan bir  
varlık olduğu düşüncesine varılır.

12 - 18 yaş

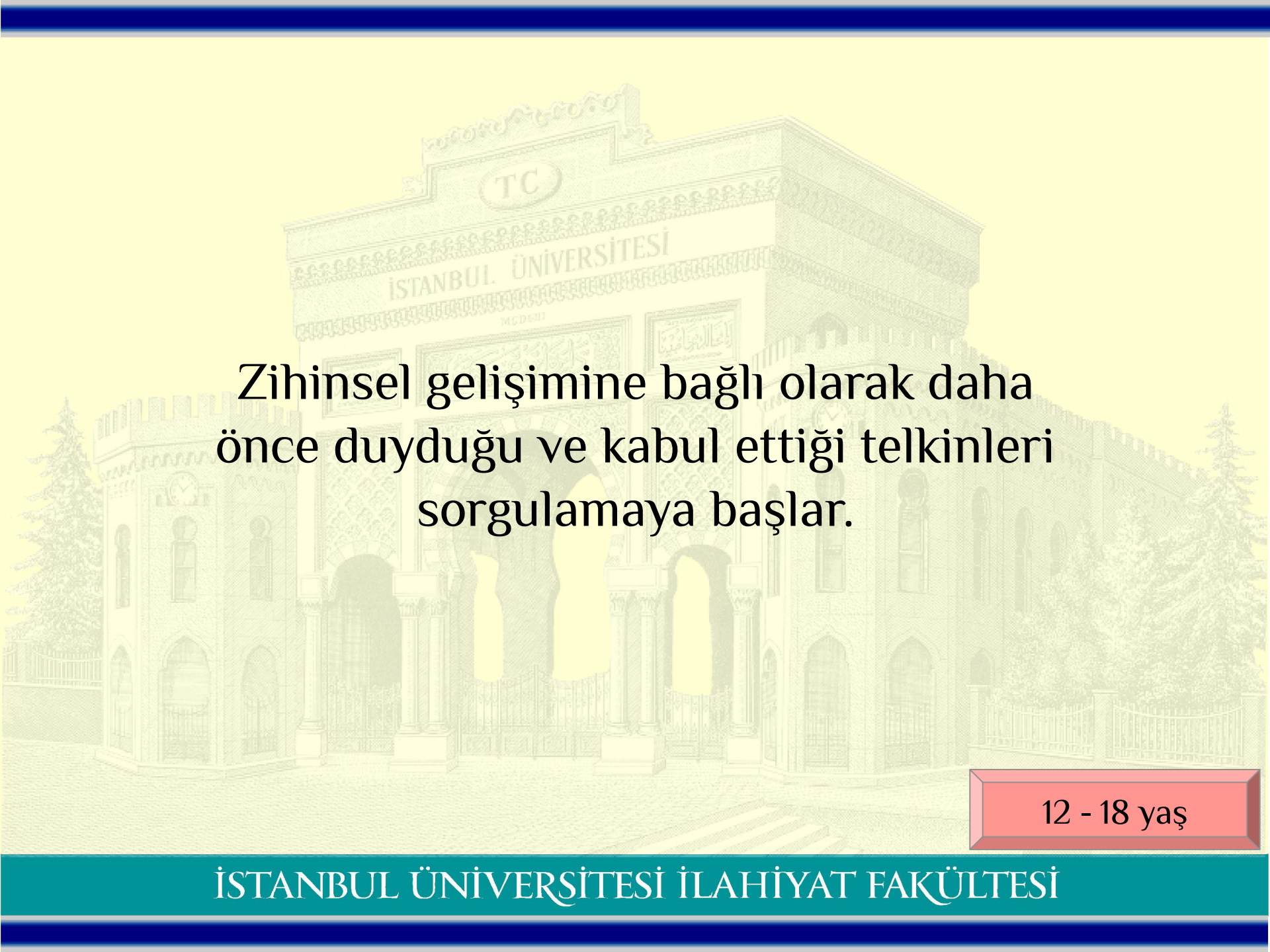
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Ergenliğin ilk dönemlerinde dini konularda kararsızlık ve şüphe yaşanır. Gençlik dönemine geçişle beraber bu şüpheler durulmaya ve dengeli bir hal almaya başlar.

12 - 18 yaş

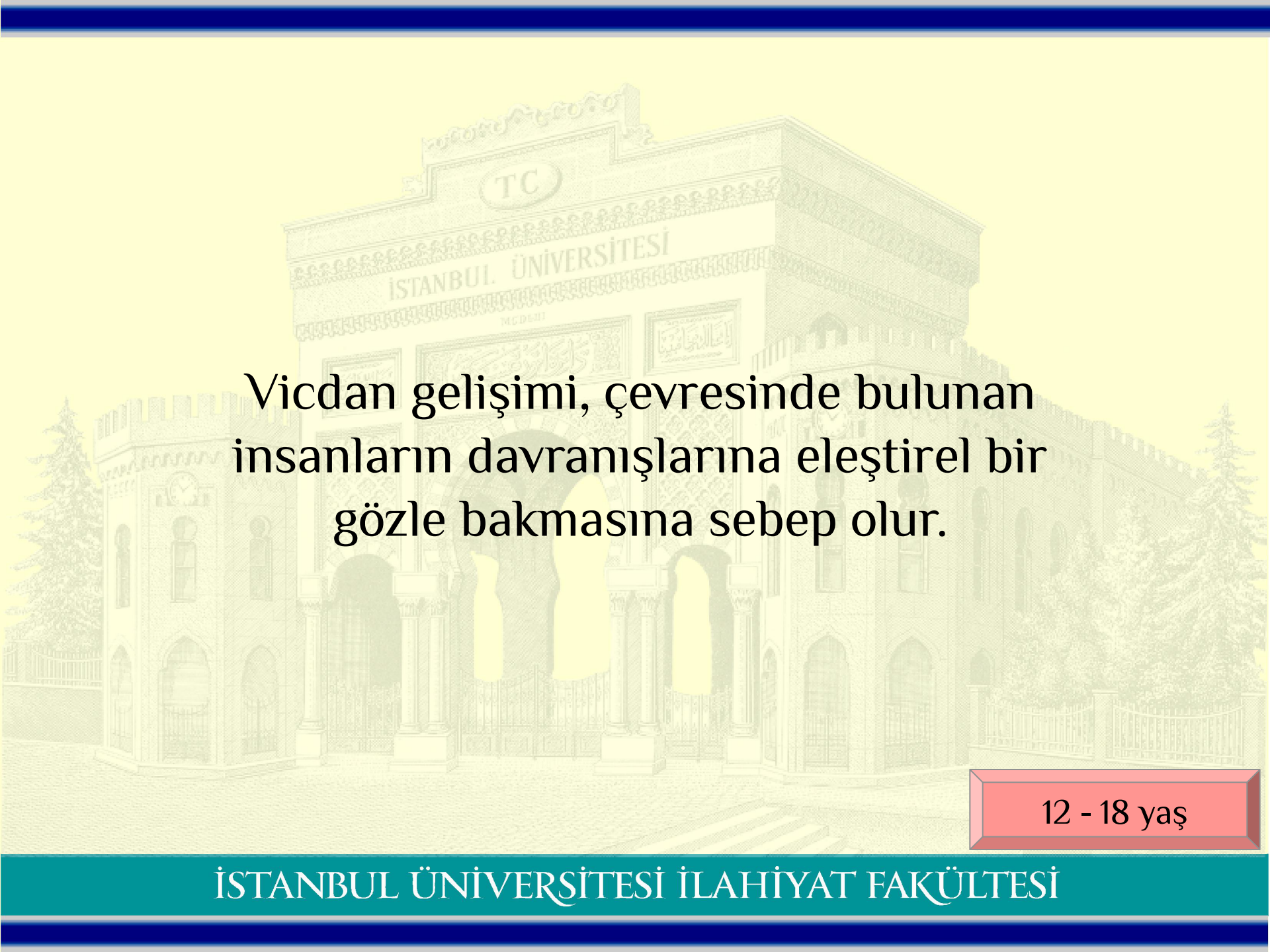




Zihinsel gelişimine bağı olarak daha önce duyduğu ve kabul ettiği telkinleri sorgulamaya başlar.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

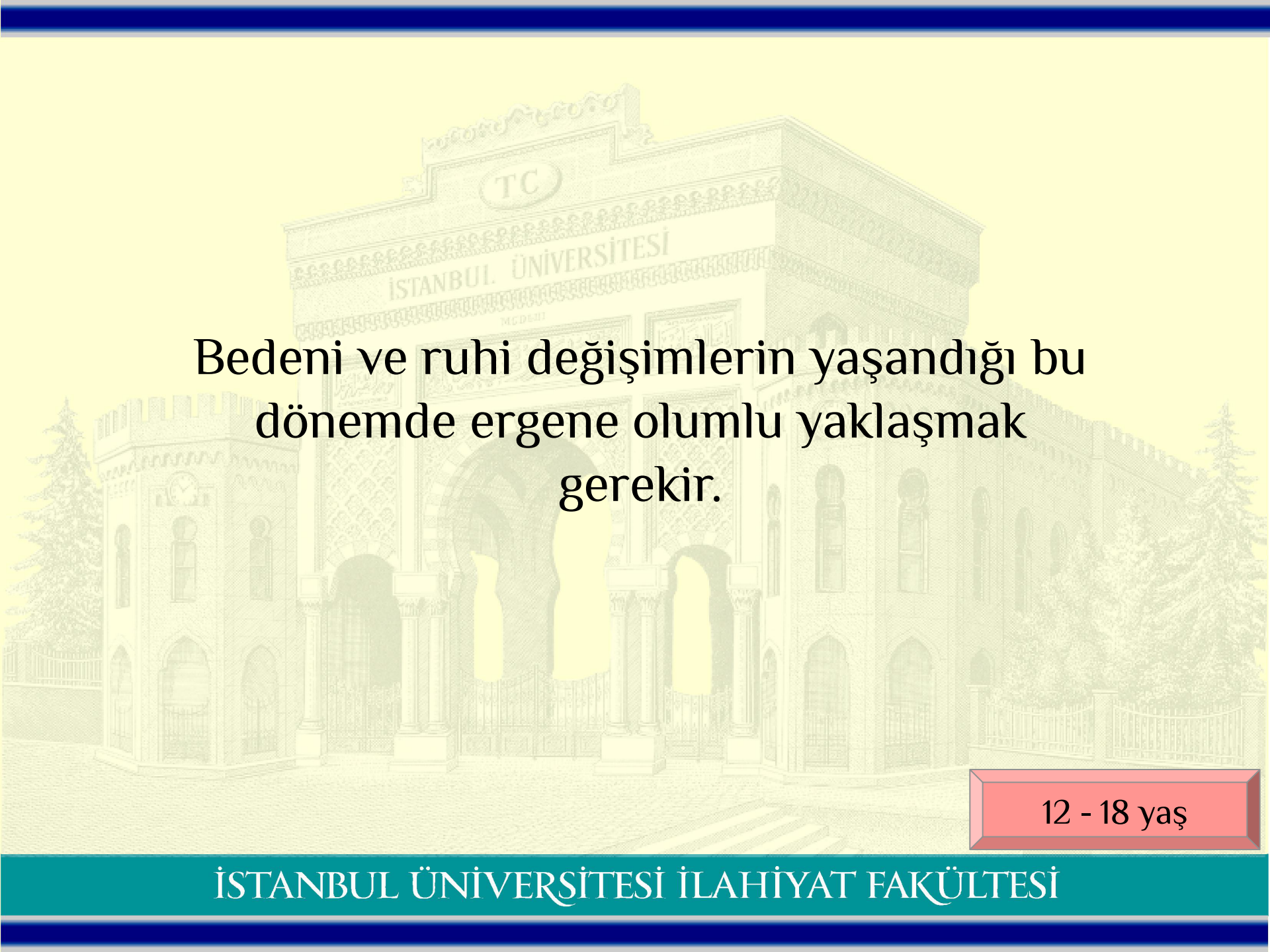


Vicdan gelişimi, çevresinde bulunan insanların davranışlarına eleştirel bir gözle bakmasına sebep olur.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

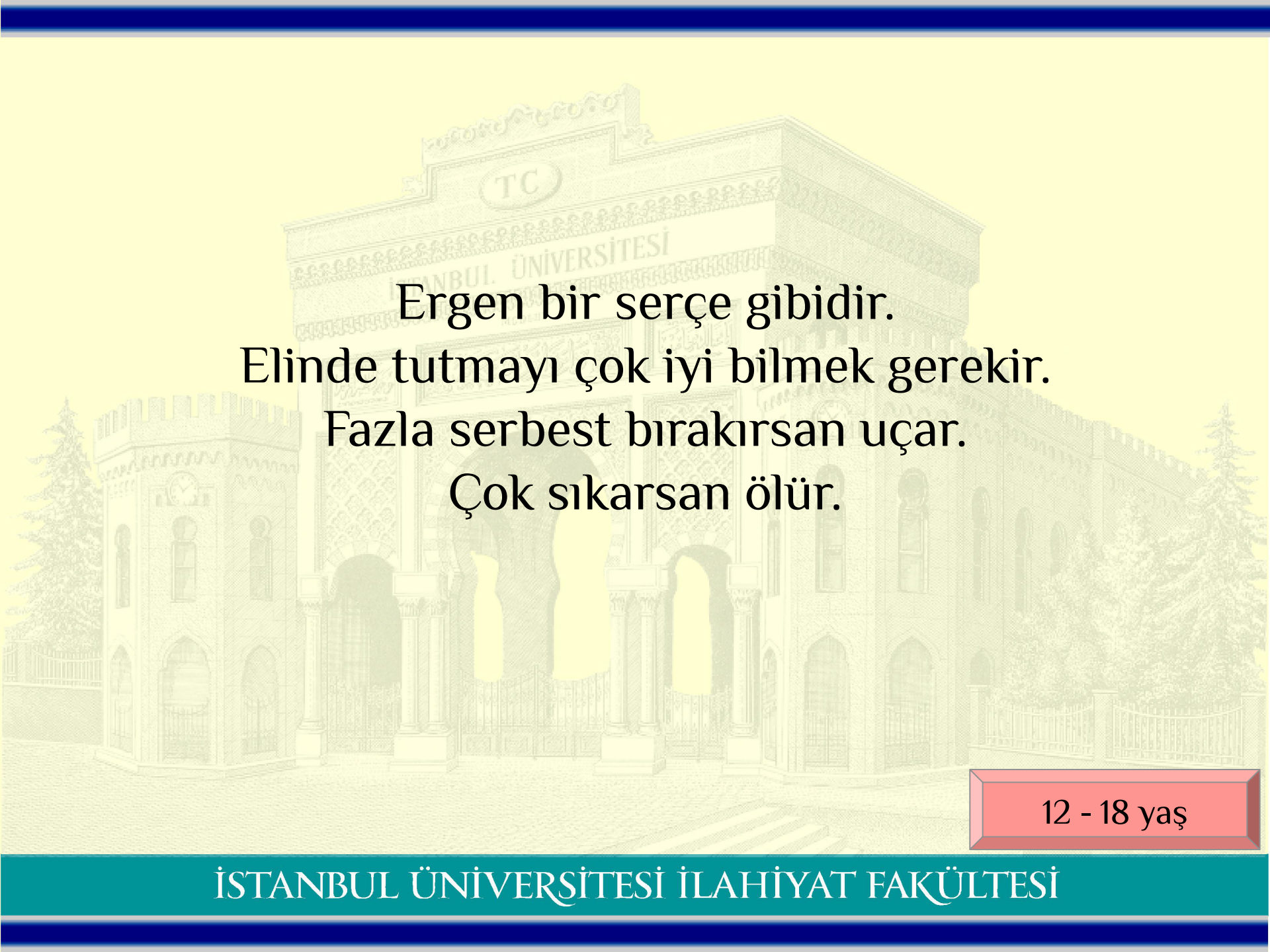




Bedeni ve ruhi değişimlerin yaşandığı bu dönemde ergene olumlu yaklaşmak gerekir.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Ergen bir serçe gibidir.  
Elinde tutmayı çok iyi bilmek gerekir.  
Fazla serbest bırakırsan uçar.  
Çok sıkarsan ölür.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

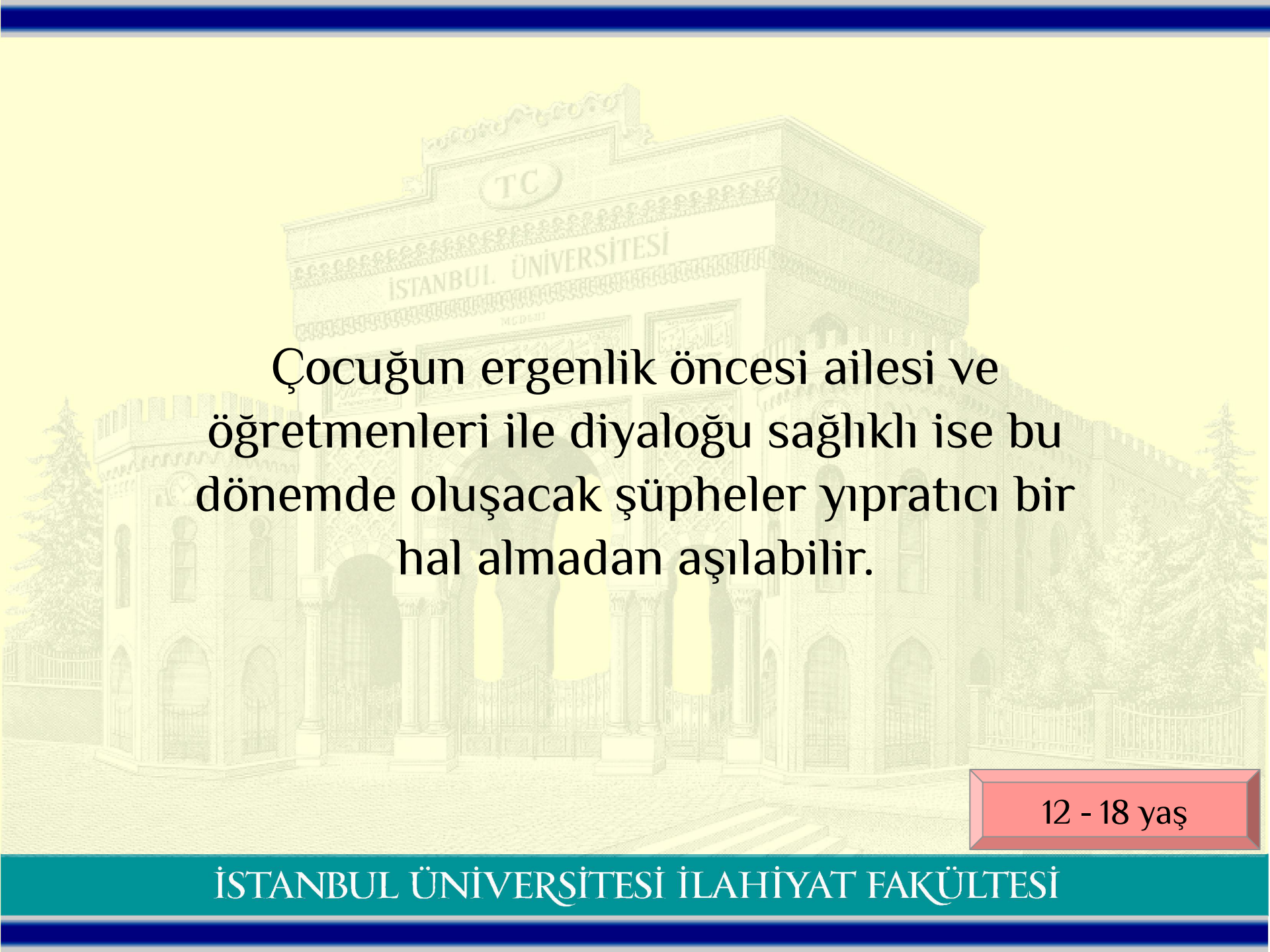


Akadaş çevrelerinin bu dönemde çok büyük önemi vardır.

Sırf arkadaşları ile ters düşmemek için onların düşüncelerini kabul eder.

Aile ve öğretmenlerin arkadaş seçimine yardımcı olması önemlidir.

12 - 18 yaş

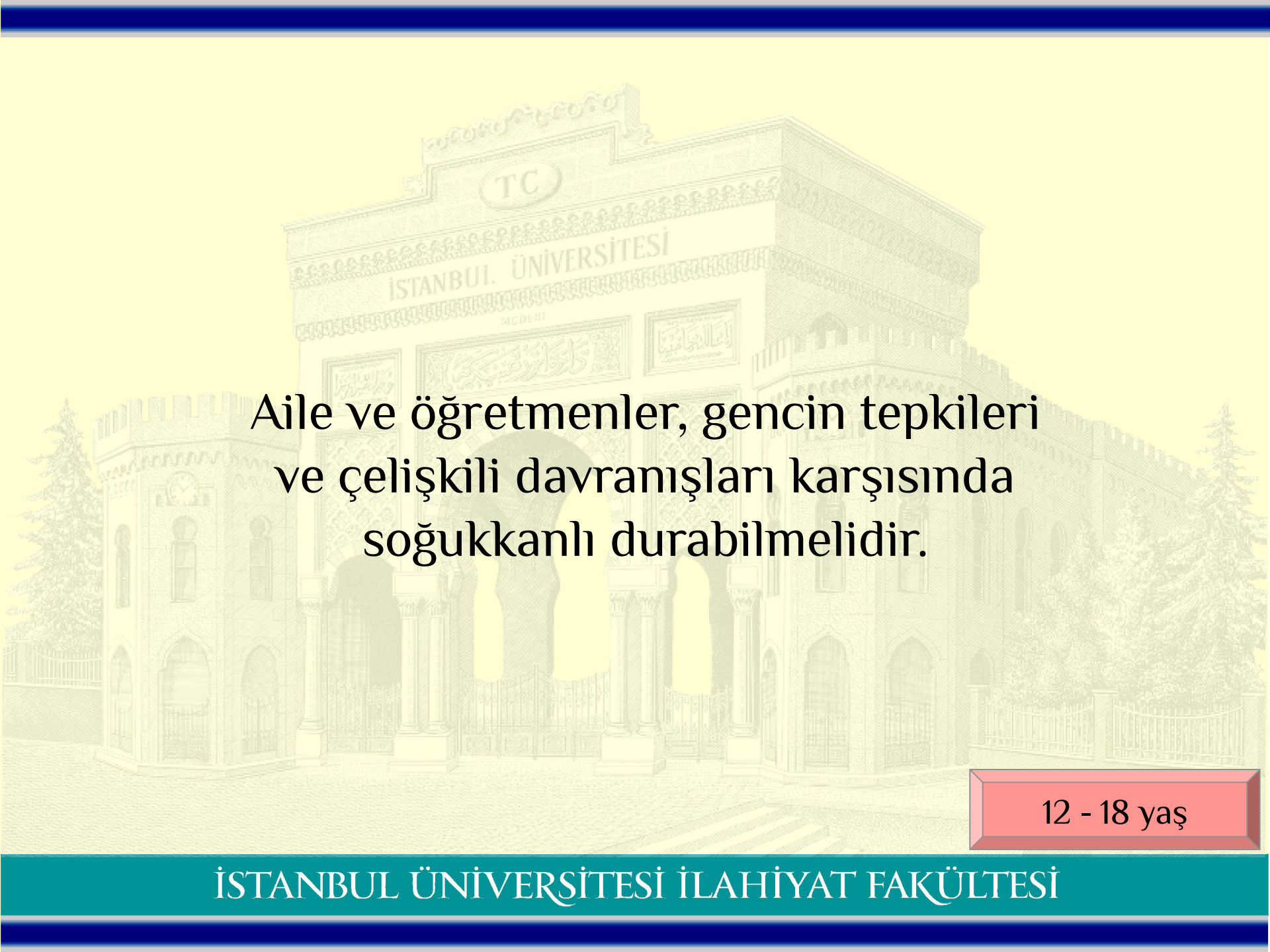


Çocuğun ergenlik öncesi ailesi ve öğretmenleri ile diyalogu sağlıklı ise bu dönemde oluşacak şüpheler yıpratıcı bir hal almadan aşılabılır.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

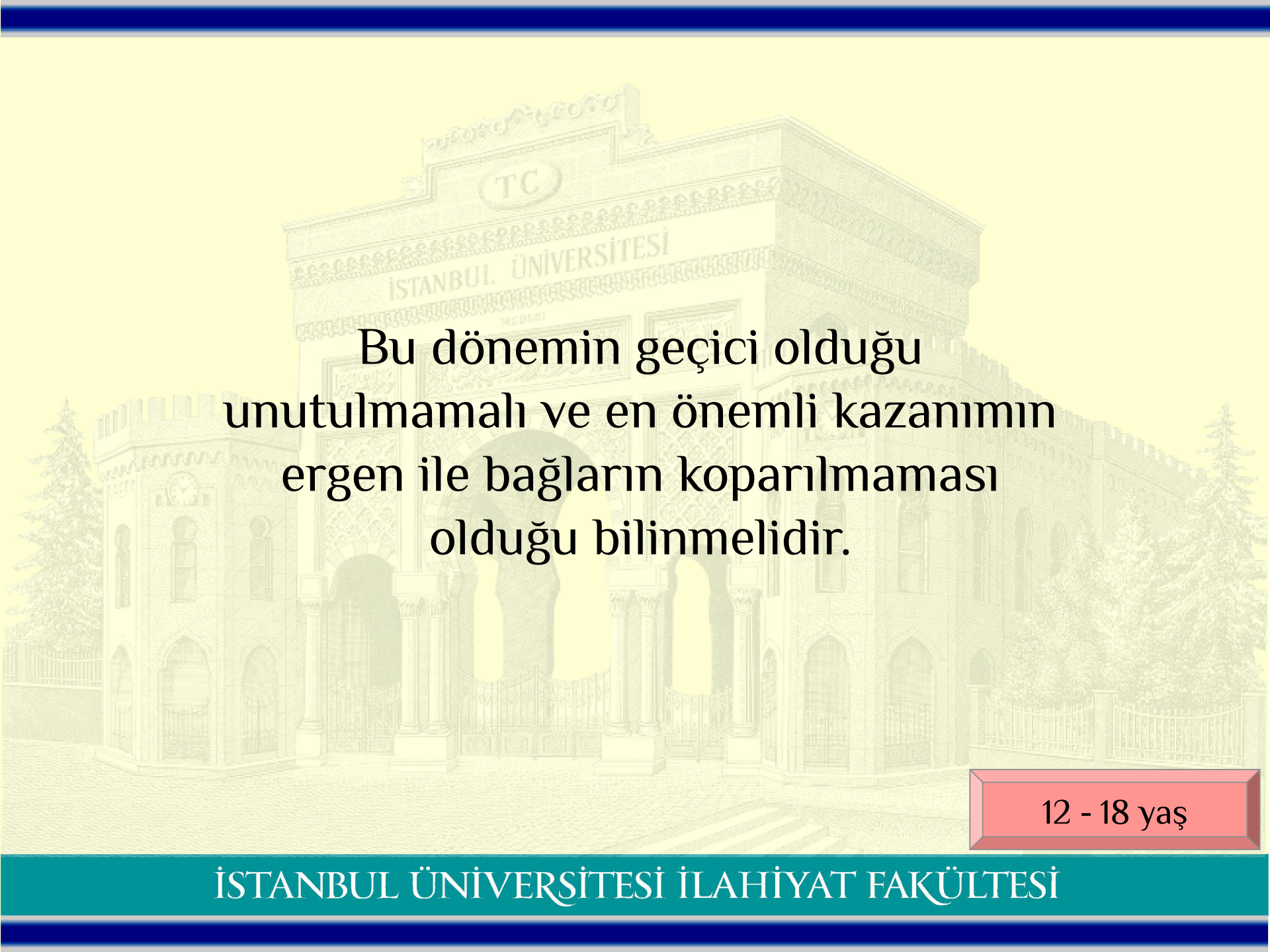




Aile ve öğretmenler, gencin tepkileri  
ve çelişkili davranışları karşısında  
soğukkanlı durabilmelidir.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Bu dönemin geçici olduğu  
unutulmamalı ve en önemli kazanımın  
ergen ile bağların koparılmaması  
olduğu bilinmelidir.

12 - 18 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ




# GENÇ YETİŞKİNLİK YAKINLIĞA KARŞI YALNIZLIK (20-40 yaş)

Ergenlik dönemindeki kimlik kazanma çabaları bu dönemde büyük ölçüde ortadan kalmaktadır.

Genç, artık çevresindeki insanlarla yakın ilişkiler kurmaya ve sorumluluk almaya hazırdır.

20-40 yaş



Bu dönemde dostluk sevgi ve cinsiyet ilişkileri önem kazanmaktadır.

20-40 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ



Birey bu ilişkileri içinde bulunduğu toplumun kuralları çerçevesinde yürütmeye çalışmaktadır.

Çünkü artık daha gerçekçi olmaya başlamış ve toplumla arasındaki çatışmaya bir son vermiştir.

20-40 yaş

Kurulan dostluklar ve arkadaşlıklar daha gerçekçi temellere oturtulur ve yapılan işlerde bir süreklilik görülür.

Duygusal yapıdaki oynaklık yerini bir sükûnete bırakır.

20-40 yaş



Bu dönemde karşılaşılan meselelerden biri de eş seçimidir.

Birey ergenlik dönemindeki karşı cins anlayışını bir kenara bırakarak, gerçek sevgiye ve paylaşmaya dayalı bir evlilik yapma isteğini taşır.

20-40 yaş

Bu dönemde dikkati çeken bir başka konu da meslek seçimidir.

Kişi kendi yeteneklerine ve kişiliğine uygun bir meslek seçme arzusunda.

20-40 yaş



Arkadaşlık kurma, evlilik ve meslek seğimi gibi konularda başarısız olan bireyler, yakın ilişkiler kurmadıkları için yalnızlığa duser ve kendilerini mutsuz hissederler.

ęevrelerindeki insanlarla kurdukları ilişkiler yaln ve yüzeyseldir.

20-40 yaş


# YETİŞKİNLİK ÜRETKENLİĞE KARŞI DURGUNLUK (40 -65 yaş)

Kişi önceki evreleri başarılı olarak atlatmışsa bu dönemde üretken, verimli ve yaratıcıdır.

Çocukları yoluyla neslini devam ettirmek önem taşır.

40-65 yaş





Kişi evi dışında da topluma yararlı  
işler yapabileceği, kendinden  
sonraki kuşaklara rehberlik  
edebildiği sũrece ¼retkendir.


40-65 yaş

Bunlardan mahrum olan bireyler üretkenliğin aksine bir işe yaramama duygusuna kapılabilir ve durgunluk dönemine girebilirler.

Sahte, köksüz ilişkiler kurar kendi doyumunu ve çıkarını öncelikle gözetirler.

40-65 yaş





Bu dönemdeki krizi, bireyin olumlu bir şekilde atlatmasında evini, işini paylaştığı kişilerle, yani çevresinde yoğun etkileşimde bulunduğu bireylere önemli roller düşmektedir.


40-65 yaş

Bireye, iŖe yaradığı, toplum için, başkaları için gerekli olduğu duygusu yaşatılmalıdır.

Ev ve ev dışındaki çalışmalarını ödüllendirilmelidir.

40-65 yaş





Bireyin bu dönemde genç kuşaklara rehberlik edecek bir gelişimi yakalamış olması gereklidir.

40-65 yaş

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Bunun için de bireyin üretken olması  
gereklidir.

Bunu başaramayan bireyler içlerine  
kapanarak bir durgunluk haline girerler.

40-65 yaş

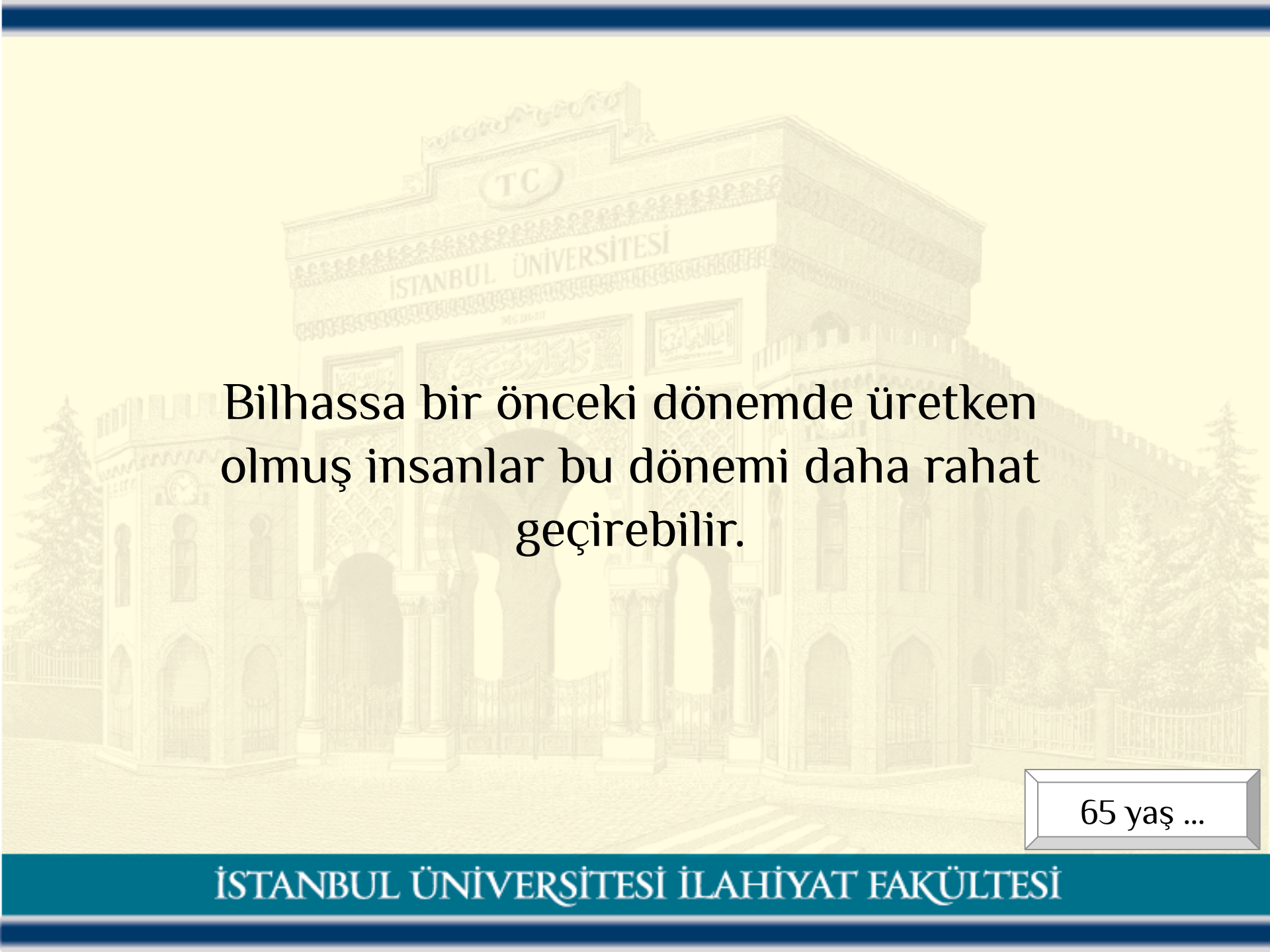


YAŞLILIK  
BENLİK BÜTÜNLÜĞÜNE KARŞI  
UMUTSUZLUK  
(65 yaş ve üzeri)

Hayatının bu son döneminde birey önceki dönemlerde yaptıklarının bir muhasebesini yapar ve bir senteze ulaşmaya çalışır.

Bu amaçla anlamlı ve değerli bir hayat geçirip geçirmediği konusunda öz eleştiri yapar.

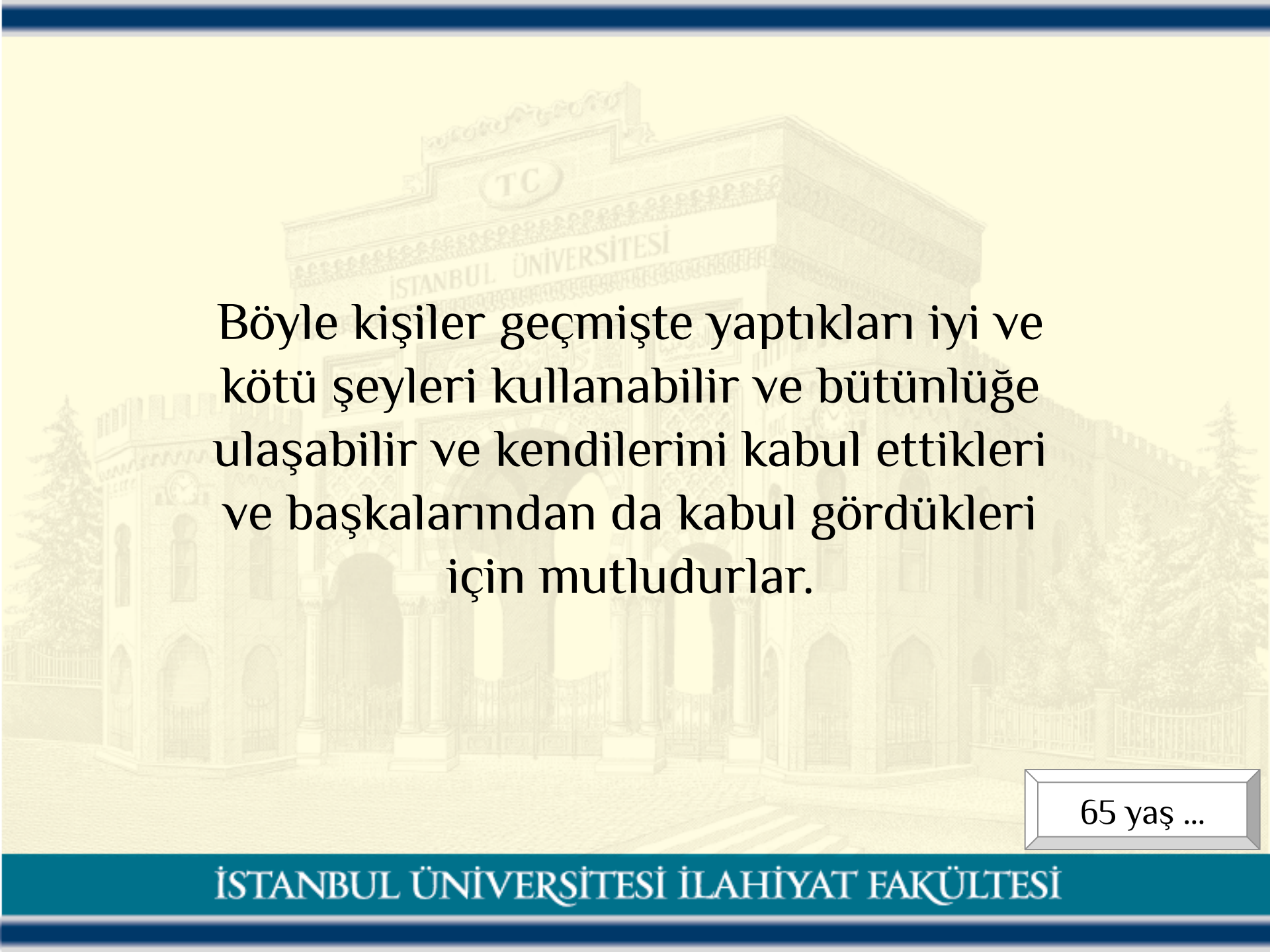
65 yaş ...



Bilhassa bir önceki dönemde üretken olmuş insanlar bu dönemi daha rahat geçirebilir.

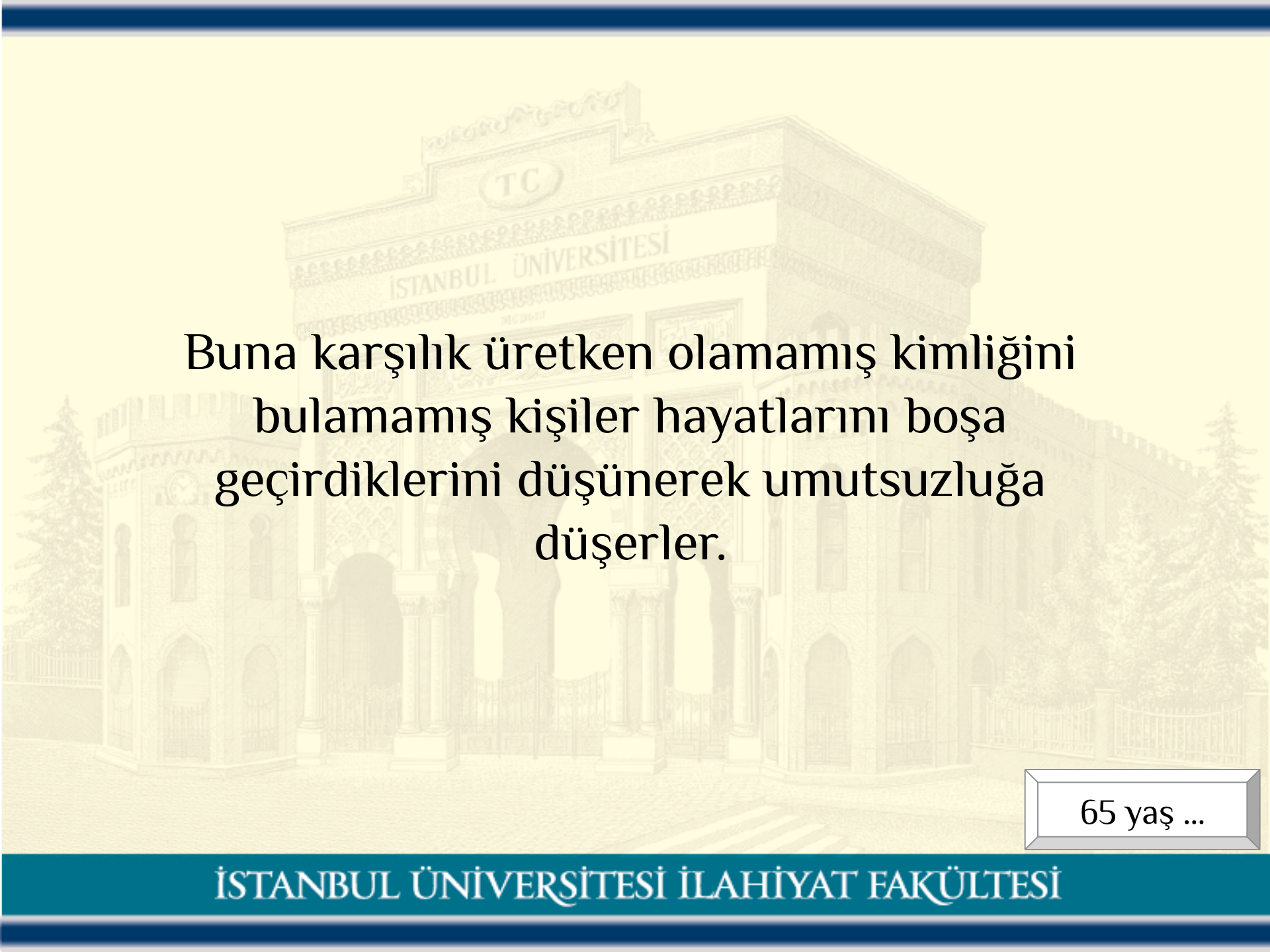
65 yaş ...





Böyle kişiler geçmişte yaptıkları iyi ve kötü şeyleri kullanabilir ve bütünlüğe ulaşabilir ve kendilerini kabul ettikleri ve başkalarından da kabul gördükleri için mutludurlar.

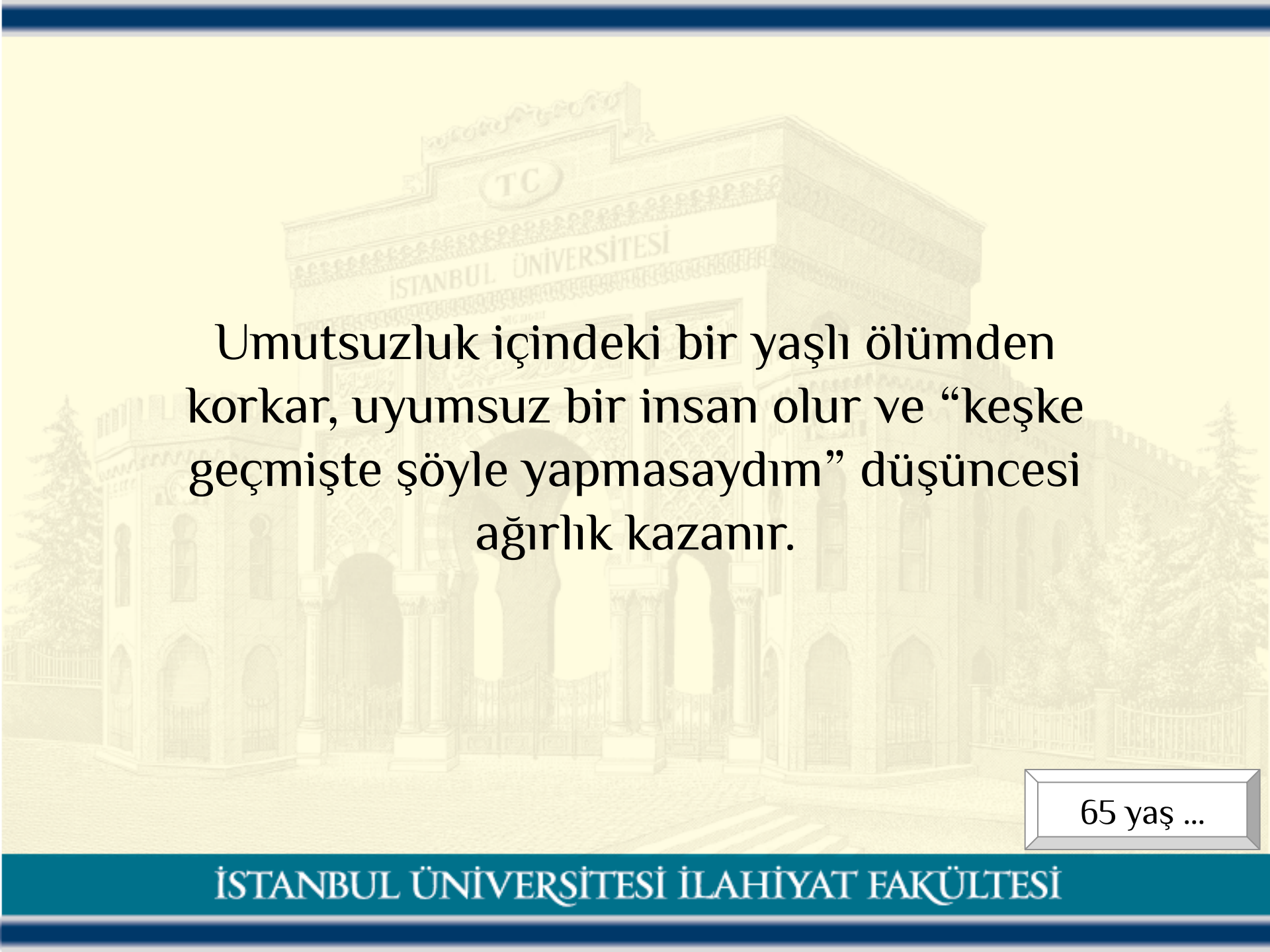
65 yaş ...



Buna karşılık üretken olamamış kimliğini  
bulamamış kişiler hayatlarını boşa  
geçirdiklerini düşünerek umutsuzluğa  
düşerler.

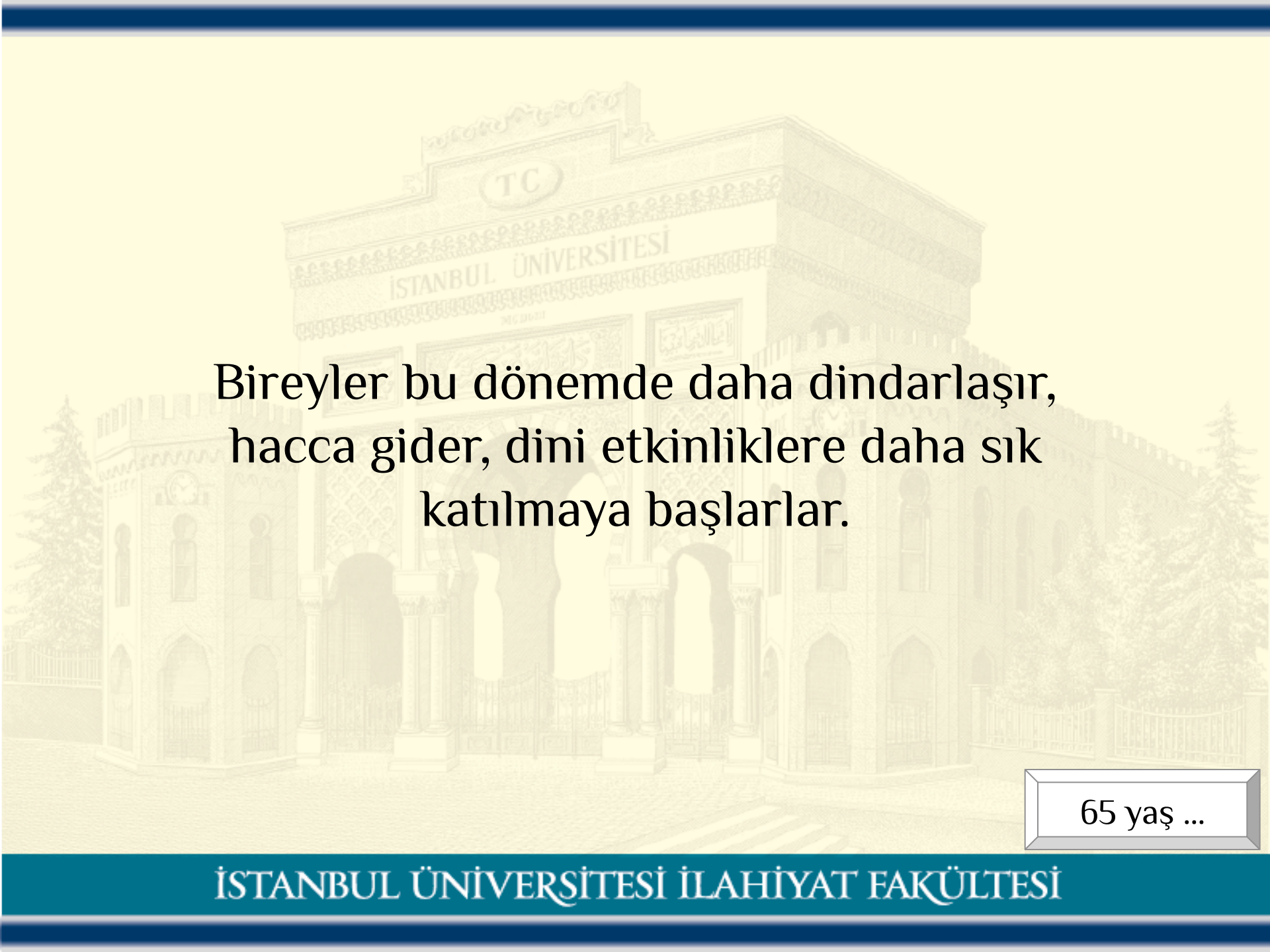
65 yaş ...





Umutsuzluk içindeki bir yaşlı ölümden korkar, uyumsuz bir insan olur ve “keşke geçmişte şöyle yapmasaydım” düşüncesi ağırlık kazanır.

65 yaş ...



Bireyler bu dönemde daha dindarlaşır,  
hacca gider, dini etkinliklere daha sık  
katılmaya başlarlar.

65 yaş ...



Benlik bütünlüğüne ulaşmış kişiler ölümü hayatın doğal bir parçası olarak kabullenirler.

Hayatlarını anlamsız ve başarısız bulanlar ise hayal kırıklığı ve umutsuzluk duygularına kapılırlar.

Bu da onların ölümü kabullenmelerini güçleştirir.

65 yaş ...



TEŞEKKÜR EDERİM...

[mismailbagdatli@yahoo.com](mailto:mismailbagdatli@yahoo.com)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ